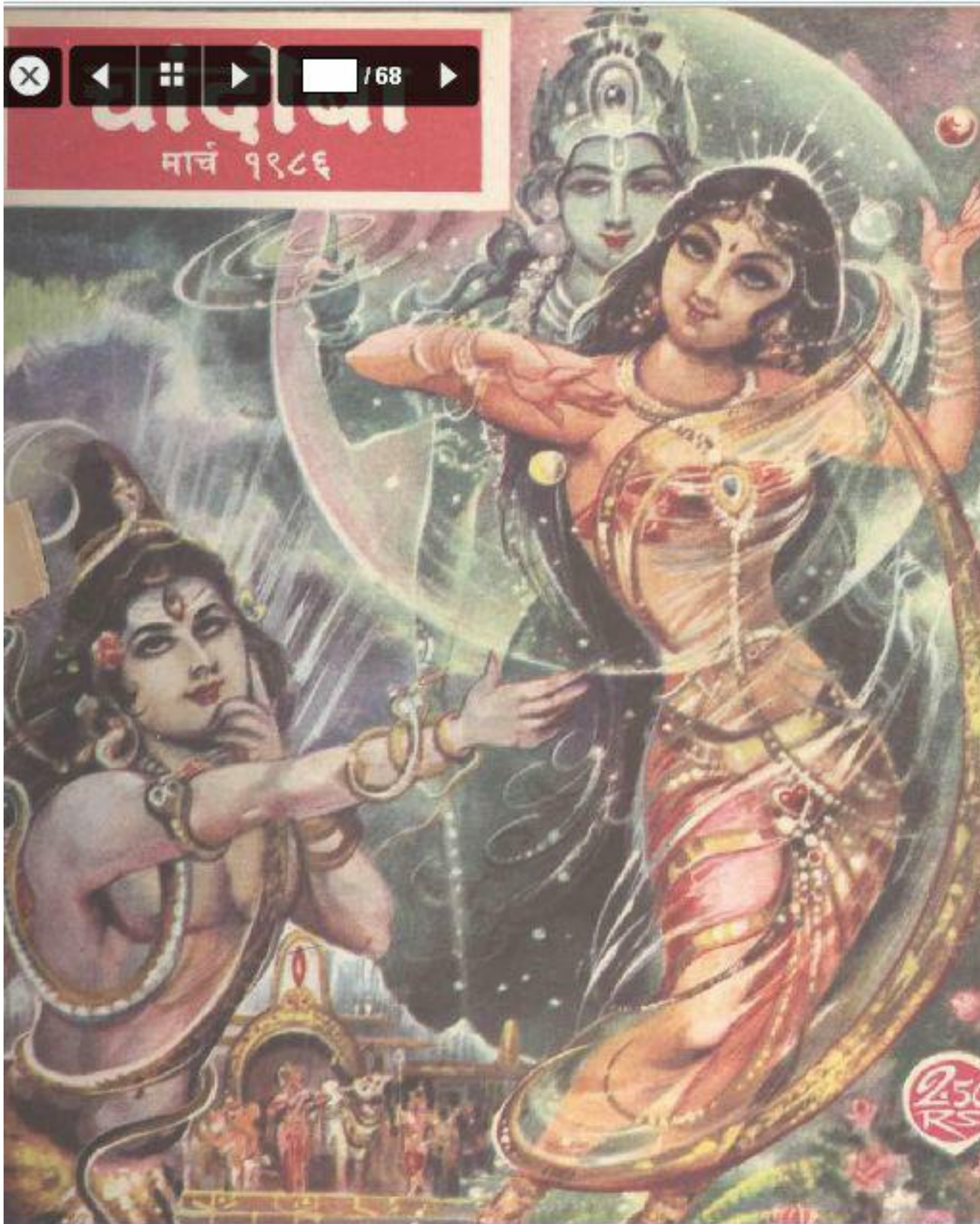

/68
मार्च १९८६

Fullscreen

127

6 /68

चांदोबा

मार्च 1986

अनुक्रमणिका

एक प्रत : २-५०

वार्षिक वर्गणी : ३०-००

चांदोबा

संस्थापक : 'चक्रपाणी'

संचालक : नागिरेड्डी

जे लोक केवल स्वार्थच आपला परमार्थ समजतात. असे लोक विवेक, न्याय, अन्याय किंवा चांगले वाईट याला अजिबात महत्व देत नाहीत. अशा व्यक्ति आपल्या कामाच्या दुषपरिणामाचा थोडासुद्धा विचार करीत नाहीत. ह्यांचे उदाहरण आपल्याला "देवीचे अलंकार" ह्या कथेत पहावयास मिळेल.

अमर वाणी

द्रव्यं लब्धं द्यूतेनैव, दारा मित्रं द्यूतेनैव ।
दत्तं भुक्तं द्यूतेनैव, सर्व नष्टं द्यूतेनैव ॥

[जुगार खेळून पैसा कमावता येतो. त्याच पैशाने पत्नी व मित्र मिळवले जातात. दुसऱ्यांना दान देणे किंवा त्याचा भोग घेणे त्याच धनाने प्राप्त होते. परंतु ह्यांच जुगाराने माणसाचा सर्वनाश होतो.]

वर्ष : ३५ मार्च १९८६ अंक : ९

एक प्रत : २-५० :: वार्षिक वर्गणी : ३०-००

Fullscreen 127 8 / 68

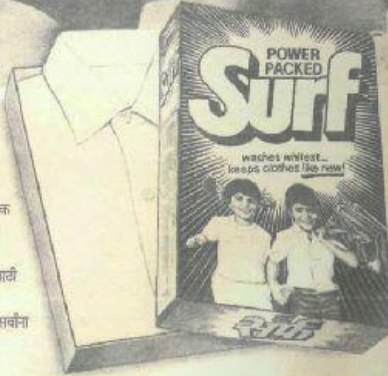
धुण्यामागून धुण्यानंतरही... प्रत्येक धुण्यानंतर
पॉवर पॅक्ड सर्फमुळे कपडे असे शुभ्र... जसे नवे!

प्रत्येक शर्ट, प्रत्येक चादर राहाते अगदी कोरीकरकरीत शुभ्र आणि नवीन, अगदी तुम्ही जेव्हा घडी मोडलीत तेव्हा सारखीच...

कारण पॉवर पॅक्ड सर्फ पूर्वीपेक्षा अधिक उत्तम आणि अधिक फेसदार आहे.

सर्फ, घट्ट बसलेला मळ काढून टाकण्यासाठी अधिक शक्तिशाली आहे. तुमच्या कपड्यांचे नवेपण दीर्घकाळ टिकविण्यासाठी अधिक संरक्षक आहे.

कपडे शुभ्र असोत वा रंगीत, ठेवणीतले किंवा रोजचे. त्या सर्वांना नव्यासारखे ठेवणारी एकच धुलाई पावडर आहे... सर्फ!

चांदोबातील

शोध लागलेले मोठे जहाज

१५ एप्रिल १८१२ साली सर्वात मोठे जहाज 'टिटानिक' समुद्रात बुडाले होते. त्या जहाजात २२२४ यात्रेकरू प्रवास करीत होते. त्यातील १५१३ माणसे समुद्रात बुडून गेली. सध्या अमेरिकेतील एका नौका अनुसंधान संस्थानाने असा शोध लावला आहे की, ते जहाज उत्तर अटलांटिक समुद्रात अडीच मैल खोलीत रुतलेल आढळले आहे.

समंता हीरा

अमेरिकेत रहाणाऱ्या समंता नावाच्या विद्यार्थीनीने रूसीनेत्यांच्या नावाने एक पत्र लिहीले की, विश्वशांतीकरीता त्यानी आवश्यक कारवाई करावी त्या मुलीच्या मनोकामनेवर मुग्ध होऊन रूसी नेत्यांनी तीला १९५३ ला रूसला येण्याचे निमंत्रण केले. परंतु १९५३ मध्ये विमानाच्या दुर्घटनेमुळे समंताचा अकाली मृत्यु झाला. त्यामुळे त्या मुलीचे स्मृती चिन्ह म्हणून सैबेरियाच्या खाणीमधून प्राप्त होणाऱ्या हिऱ्यांमधील सर्वात मोठ्या हिऱ्याचे त्यांनी तिच्या नावे 'संमन्ता' हे नामकरण केलेले आहे.

चालणारा पर्वत

पाकिस्तानचा रहिवासी आलमचन्ना नावाच्या एका प्रतिष्ठींत व्यक्तिने न्युयार्कच्या गल्लीतील जाणाऱ्या येणाऱ्या लोकांचे क्षण-भर देहभान हरपून टाकले होते. आठ फूट तीन इंच उंची असलेला चन्ना तेथील येणाऱ्या जाणाऱ्या लोकांच्यात ताडामाडा सारखा दिसत होता. त्याला पहाताच सर्व लोकांनी मोठ्या उत्सुकतेने त्याला चारी बाजूने घेरले. ह्या विचित्र घटनेला टि. व्हीच्या लोकांनी चित्राच्या रूपाने प्रसारित केले.

तुम्हांला माहीत आहे कां?

१. हिन्दी महासागराच्या द्वीप समुहामध्यें सर्वात मोठें बेट कोणते?
२. भुमध्य सागराच्या टापूच्या मधे सर्वात मोठा भाग कोणता?
३. १९६१ मध्ये अग्नी पर्वतामध्ये विस्फोट होण्यामुळे कोणते बेट रिकामे करण्यात आले होते?
४. फिजी बेटांच्या समुहांची संख्या किती आहे?
५. फिलिपाईन्स गणतंत्रात किती बेटे आहेत?

[उत्तरे पान ६५ वर प्रकाशित]

Fullscreen 127 10 /68

अंबा

काशी राज्यावर होत्रवाहन नावाचा राजा राज्य करीत होता. त्याला अंबा, अंबिका, व अंबालिका नावाच्या तीन कन्या होत्या. त्या तिघी जेव्हां उपवर झाल्या तेव्हां राजाने त्यांच्या स्वयंवराची घोषणा केली. भीष्म आपल्या छोटया भावाला विचित्रवीर्याला घेऊन त्याचे लग्न करण्याकरीता तेथे आला व इतर सर्व राजकुमारांना हरवून त्या तिघी राजकुमारींना जबरदस्ती हस्तिनापुराला घेऊन गेला.

अम्बाने भीष्माला सांगितले की तिने ह्यापूर्वी साल्व ह्याला मनापासून वरले आहे. त्यावर भीष्माने तिची मनोकामना पूर्ण होण्याकरीता तिला साल्व राजाकडे पाठवून दिले. परंतु त्या अपहरण झालेल्या राजकुमारीच्या बरोबर लग्न करण्यास साल्वाने नकार दिला.

अम्बा दु:खी होऊन भीष्माकडे परत आली. व तिने भीष्माला स्वत: बरोबर लग्न करण्यास सांगितले. परंतु भीष्माने तिचा अस्विकार केला. शेवटी भीष्मच्या गुरुनें परशुरामाने आदेश दिल्यावर त्यांनी स्पष्ट सांगितले की, ते आपली प्रतिज्ञा भंग करू शकत नाहीत.

अम्बाने सुड भावनेने त्याची प्रतिज्ञा भंग करण्याच्या इच्छेने शंकराची घोर तपश्चर्या केली. त्या तपश्चर्येवर प्रसन्न होऊन शंकराने तिला वर दिला की दुसऱ्या जन्मी तुझ्या इच्छेची पूर्ती होईल.

त्याच वराच्या प्रभावाने अम्बाने द्रुपद राजाच्या मुलींच्या रूपाने जन्म घेऊन लहानपणीच राजांला योग्य असणाऱ्या सर्व विद्यांचे शिक्षण प्राप्त केले. महाभारत युद्धाच्या पूर्वी यक्षिणीची प्रार्थना करून पुरुष लक्षण प्राप्त करून शिखंडी बनली. कुरुक्षेत्रात चालू असलेल्या महाभारतातील युद्धाच्या वेळी अर्जुन जेव्हां भीष्मासमोर युद्धालाउभा राहिला. तेव्हां अर्जुनाच्या रथावर शिखंडीला पाहून त्यांना एका बाईवर अस्त्रप्रयोग करणें अनुचित वाटले. व त्यांनी शस्त्र सोडले नाही. ती संधी पाहून अर्जुनाने भीष्माला खाली पाडले. ह्या प्रकाराने अम्बाची प्रतिज्ञा सफल झाली.

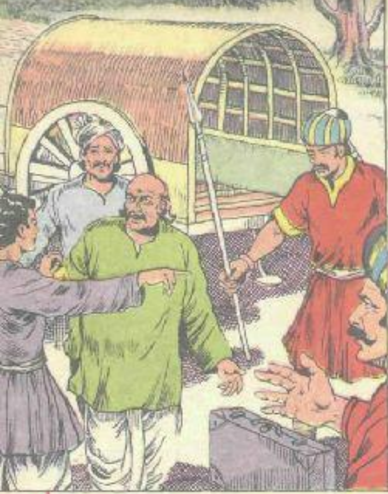
बिकट समस्या

दिर्घकालीन आजाराने गिरीनाथच्या वडिलांचे देहावसान झाले. तो अनाथ झाला. त्याच्या वडिलांनी जेवढे काय म्हणून कमावलेले शेत होते. ते त्याने विकून टाकले व त्या पैशांने वडीलांवर उपचार केला होता. नंतर उधारी चुकती करून तो शहरात काही कामधंदा मिळेल ह्या विचाराने गाव सोडून निघाला.

गिरीनाथ छोटेसे गाव पार करून एका निर्जन रस्त्याने जाऊ लागला. तेव्हां तेथील दाट झाडाच्या सावलीत बसलेला एक म्हातारा त्याला दिसला. गिरीनाथला पहाताच त्या म्हाताऱ्याने त्याला जवळ येण्याकरींता खुणावले व म्हटले–"बाळ, तू शहरात जात आहेस कां? मला सुद्धा शहरात जायचे परंतु भाडयाच्या गाडीची मी वाट पहात आहे. तू सुद्धा माझ्या बरोबर येत असलास तर मला तुझी सोबतच होईल. कारण मी हृदयविकाराने आजारी असतो. गिरीनाथ त्यापूर्वी बराच पायी चालून थकला होता. त्यामुळे त्यालाही त्याने भाडयाच्या गाडीतून येतोस कां? विचारल्यावर हायसे वाटले.

तेवढयात त्याला अडवित तो म्हातारा म्हणाला–"बाळ, तुला कळले नसेल, परंतु गाडीचे भाडे मी देई मी काही दिवसा पासून मी आजारी आहे तेव्हां पासून माझ मन नेहमी दुसऱ्यांसाठी व्याकुळ होते. त्यामुळेच तुला मी माझ्या बरोबर येण्याचा आग्रह करीत आहे.

थोडयावेळातच एक भाडयाची गाडी आली. म्हाताऱ्याने गाडीवाल्याशी भाडयाची बोली केली व तो गिरीनाथला म्हणाला–"बाळ, तुला संकोच वाटेल पण तुझ्या बाजूला तो पेटारा आहे नां! तो तेवढा गाडीत उचलून ठेव कारण मला वजन उचलायचे नाही.

त्याचवेळी गाडीवान बैलांना खाण्यांकरीता गवत तोडून आणण्यांसाठी गेला होता. गाडीवांनाने परत येताना गिरीनाथला तो पेटारा गाडीत उचलून ठेंवत असतांना पाहिले होते त्या पाठोपाठ त्यानें म्हाताऱ्याला हाताला धरून वर गाडीत बसवलेले पाहिलें. जेंव्हां गाडीं शहराच्या हद्दीत येऊन पोहोचली तेव्हां सूर्यास्त झाला होता.

गाडी मुख्य रस्त्याला लागली. तेव्हां दोन शिपायांनी गाडी अडविली व ते गाडीवानास विचारू लागले—"तुम्ही कोणत्या गावचे आहात? गाडीत असलेल्या मालाची झडती घ्यायची आहे!"

ते ऐकताच म्हाताऱ्याचा चेहरा पांढरा फटक झाला. तो घाबरून म्हणाला—सरकार, मी हृदयविकाराचा रोगी आहे. उपचारा करीता मीं शहरात आलो आहे. मला लवकर सोडून द्या.

"तुमच्या जवळ असलेल्या वस्तूंची झडती घेतल्यानंतर तुम्ही खुशाल जाऊ शकता." असे म्हणत त्या शिपायांनी गाडीत चढवलेली पेटी खाली उतरवून ठेंवली व त्याचे कुलूप पाहून त्याची चावी मागितली."

तितक्यात म्हातारा झटक्यात म्हणाला—"हि पेटी माझी नाही. ह्या तरुणाची आहे." असे म्हणून विस्मयानें आपल्याकडे पहात असलेल्या गिरीनाथला रागाने म्हणाला—"अरे मुर्खा, माझ्याकडे डोळे फाडफाडून काय पहात बसलास त्या पेटीची चावी त्यांना दे नां!

"चावी माझ्याकडे कुठे आहे?" आश्चर्य वाटून त्यांने विचारले.

"तुझ्या पेटीची चावी तुझ्याकडे नाही तर आणखी कोणाकडे असणार रे?" म्हातारा चिडीने म्हणाला.

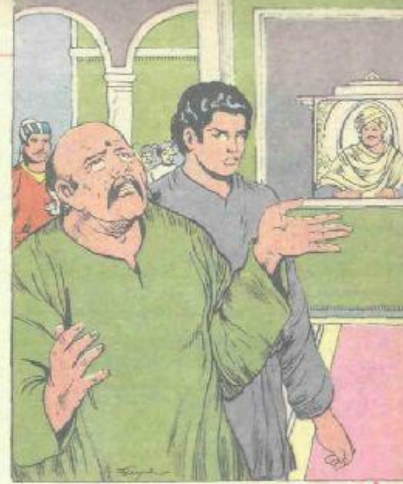
तितक्यात गाडीवान मधे तोंड खुपसत गिरीनाथला म्हणाला—"ह्या पेटीची चावी द्या. लवकर नाहीतर मी तुम्हांला इथेच उतरवून निघून जातो. गिरीनाथने पेटी उचलून गाडीत ठेवतांना गाडीवांनानें स्वतःच्या डोळयानें पाहिले होते.

गिरीनाथला काहीच समजेनासे झाले. त्याला चिंता लागून राहिली. शिपायांनी रागारागाने त्या पेटीचे कुलूप तोडले व झांकण उघडले. पेटीच्या आत जुनेपुराणे कपडे ठांसून भरलेले होते. त्यांनी ते भराभर उपसून बाहेर काढले आणि पहातात तो काय तळाला एक बांधलेलीं पिशवी दिसली. त्यांनी ती उघडून पाहीली तेव्हां आत अनेक सोन्यामोत्यांचे दागिने होते. शिपायांनी गिरीनाथची मानगुट पकडीत त्याला दम भरीत विचारले—"अरे चोराच्या लुच्च्या! जुन्या कपड्याच्या ढिगारवाली दागिने लपवले म्हणजे ते काय लपून रहातात होय. त्या मिर्जापुरच्या जमिनदाराच्या घरी तूच दरोडा घातलास."

गिरीनाथ उभा थरथरू लागला व कळवळून त्यांना म्हणाला—"सरकार, मी चोर, दरोडेखोर नाही. ही पेटी सुद्धा माझी नाही. ह्या म्हाताऱ्याची आहे. माझ्या सांगण्यावर कृपा करून विश्वास करा!"

त्यावर म्हातारा रागीट चेहरा करून त्याला म्हणाला—"अरे बदमाश लुच्च्या! तू माझ्यावर चोरीचा आरोप लावतोस.

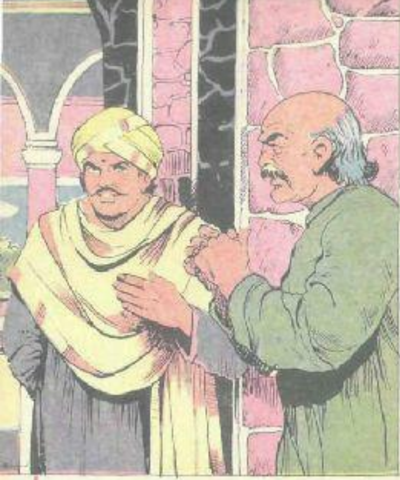
त्या दोघांचे वागणे पाहून शिपायांना गहन प्रश्न पडला. शेवटी ते चिडून म्हणाले—तुमच्यातील खरे कोण व खोटे कोण ते काहा आम्हांला समजत नाही. तुम्ही सर्वजण

चावडीवर चला तेथेच काय तो न्याय निवाडा होईल."

गाडीवान कोत्वालाच्या माहितीतील होता. त्यामुळे कोत्वालाने गाडीवानाला सोडून दिले. त्यानंतर त्याने म्हातारा व गिरिनाथ ह्यांच्याकडे घडलेल्या गोष्टींची चौकशी केली. ते पूर्वी जसे म्हणत होते तसेच सांगू लागले—"ही पेटी माझी नाही."

कोत्वालाने शिपायांना आज्ञा केली की, ह्या दोघांना चौकीत बंद ठेवा नंतर म्हाताऱ्याला व गिरीनाथाला कोत्वाल म्हणाला—"तुमच्या दोघांमध्ये एक अट्टल चोर आहे. ह्याच्या निवाडा मी उद्यासकाळी करेन." असे म्हणून तो आपल्या घरी गेला.

त्या रात्री जेवताना तो विचारात मग्न असलेला पाहून त्याच्या बायकोने त्याला विचारले. असे काय घडले आहे ?

कोत्वालाने घडलेला सारा समाचार तिला ऐकवला व म्हटले–मी इतकी वर्षे ही नोकरी करीत आलो आहे परंतु इतकी बिकट समस्या कधी माझ्यासमोर् आली नाही.

कोत्वालाची बायको म्हणाली–"आपण तर हि फारच कठीण परिस्थितीं आली समजून संकटात पडलेले दिसता आहांत. माझ्या म्हणण्याप्रमाणे करा." असे म्हणून तिनें नवऱ्याच्या कानांत काहीतरी सांगितले.

कोत्वालाने दुसऱ्यादिवशी चौकीत येत गिरीनाथला म्हटले–"अरे ऐक, शिपायांनी चुकीने तुला पकडून आणले. मला अचानक समजले की, जमिनदाराच्या घरात चोरी करून पळून गेलेला चोर माला सहित आत्ताच सांपडला आहे. तेव्हां तू आत्ता जाऊ शकतोस. असे मनात म्हणून त्याने ती पेटी त्याच्या हातात दिली.

पेटी पाहून घाबरून जात गिरीनाथ त्यांना म्हणाला–"सरकार, ही पेटी माझी नाही. ह्या म्हाताऱ्याचीच आहे. ती मला कशाला देता. मी तर तुम्हांला प्रथमच तसे सांगितले नां !

"गाडीवानाच्या साक्षीने तर ती पेटी तुझी आहे घे आणि कुठेही चालू लाग." कोत्वाल दरडावीत त्याला म्हणाला.

त्या तरुणाने असा विचार केला की, जर ही पेटी घेऊन चौकीतून बाहेर पडलो तर म्हाताऱ्याला देऊन टाकता येईल.

गिरीनाथचा तेथून जाताच कोत्वाल म्हाताऱ्याला म्हणाला–"तुम्ही खरोखरी निर्दोष आहात. आमची चुक झाली आम्ही तुमच्यावर उगाच शंका केली. आत्ताच आम्हांला शोध लागला की, तुम्ही व तो दोघे चोर नाहीत म्हणून मी ती पेटी त्या तरुणाला देऊन टाकून त्याला जायला सांगितले. आत्ता तुम्ही सुद्धा येथून जा.

म्हाताऱ्याला जेव्हां तो तरुण पेटी घेऊन गेला हे कळले तेव्हां तो एकदम निराश झाला. व आता कसेही करून त्या तरुणाला पकडलेच पाहिजे.

म्हातारा जेव्हां गल्लीतील कोपऱ्याला वळला. तेव्हां त्याला समोरच्या एका घराच्या ओसरीत गिरीनाथला बसलेले पाहिले. तो घाईघाईने गेला व त्याच्या जवळून झटक्याने ती पेटी खेचून घेतली व त्याला दटावू लागला– "अरे नालायका, दहा हजाराचे दागिने गुपचूप हडप करायला बघतोस काय ?"

"नाही साहेब, मी तर तुमची पेटी तुम्हांला परत द्यावी ह्या हेतूनेच तुमची वाट पहात इथे कितीवेळ बसलो आहे. कोत्वालाने सांगितले की, ह्यापेटीत जे दागीने आहेत ते काही चोरीचे नाहीत तरी सुद्धा तुम्हीं शिपायांना असे कां सांगितलेत की ही पेटी माझी नाही ह्याची आहे. त्याचे काय कारण मला अजून समजले नाही. मला नोकरीच्या शोधार्थ जायला पाहिजे." असे म्हणत तो पायऱ्या उतरून जाऊ लागला.

कोत्वाल तेवढ्यात पाठीमागुन पुढे येत म्हणाला–"अहो, हृदय विकाराचे दादाजी थोडे थांबा. ह्या पेटीत दागीने नाहीत जुनें पुराणें कपडे आहेत. असे म्हणत त्यांनी म्हाताऱ्याला पकडले व शिपायांना आज्ञा केली–"हा एक नंबरचा अट्टल चोर आहे. ह्याच्या पेटीत जे दागिने मिळाले ते जमिनदाराच्या घरचेच दागिने आहेत. ह्याला आताच्या आत्ता तुरुंगात बंद करा.

हे ऐकताच गिरीनाथ चकित झाला म्हणाला–"म्हणजे ह्याचा अर्थ असा की, खरा चोर तावडीत सांपडला. मला ह्याच गोष्टीचा आनंद वाटलो की आपला माझ्यावर विश्वास बसला की, मी निर्दोष आहे.

कोत्वालाने पुढे येत त्याच्या खांद्यावर थापटत म्हटले–"तुझ्यातील निर्दोषपणाच नाही. ईमानदारीं सुद्धा सिद्ध झाली. तुला मीं चौकीत नोकरीं देववतो."

"सरकार, मला अधिक आनंदाची गोष्ट आणखी काय असणार. आपल्या कृपेचा मी अत्यंत ऋणी आहे." गिरीनाथ आनंदाने म्हणाला.

Restore 127

विचित्र परिक्षा

श्रीपुरचा राजा विद्याधर याच्याकडे सुदर्शन नावाचा मंत्री होता. श्रीपुर तसे छोटेसे राज्य होते. त्याच्या आजुबाजुच्या काही राज्यात सैन्य बळ जास्त असलें. तरी सुद्धा सुदर्शनची तल्लखबुद्धी व राज्य कारभारातील निपुणता ह्यामुळे श्रीपुरवर अद्याप पर्यंत कोणःही अचानक आक्रमण केले नव्हते.

सुदर्शनचे वय वाढत गेले व तो म्हातारा झाला व वारंवार आजारी पडू लागला. दरबारी वैद्यांनी त्याला सल्ला दिला कीं मंत्री पदाचा राजीनामा देऊन आराम करावा.

हीं बातमी समजताच राजा विद्याधरने सुदर्शन मंत्र्याला दरबारात बोलावले व म्हटले–" मंत्री महाशय, आपल्याकडे पाहून असे वाटते की आपण विश्रांती घ्यावी. परंतु त्या आधी आपण आपल्या पदा-करीता एखाद्या चांगल्या माणसाची निवड करावी.

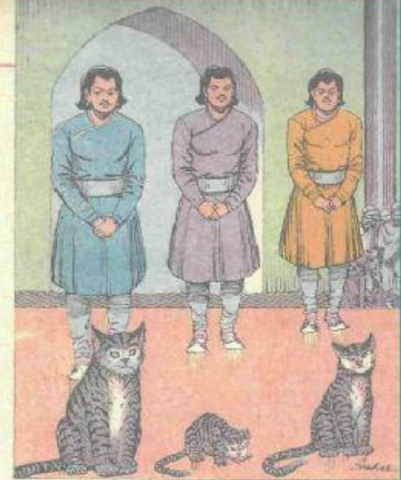
सुदर्शनने राजाचे म्हणणें मान्य केले. व मंत्रीपदाच्या जागी योग्य व्यक्ति निवडण्याकरीता दवंडी पिटविली. ती दवंडी ऐकून अनेक शिक्षित माणसे मंत्र्याच्या भेटीला गेली. त्यांनी सर्वांच्या समोर अनेक परिक्षा ठेवल्या. व त्यातील तीन माणसांना वेगळे काढले. आता त्यातील एका माणसाची मंत्री पदाकरीता निवड करावयाची होती.

विनय, चंद्रकांत व श्रीधर अशा तीन माणसांचा परीचय त्यांनी राजाला व सभेत जमलेल्या सर्व सदस्यांना करून दिला. शिपायांकरवी प्रत्येकाला एक एक अशक्त मांजरी दिली. व त्यांना म्हटले–"तुम्ही तीन महिने तुमच्या आवडीनिवडीनुसार ह्या मांजरीचे पालनपोषण करा. ह्या कामाकरीता राज्यातील खजिन्यांतून प्रत्ये-

अक्षय दाते

काला एक हजार सोन्यांची नाणी देण्यात येतील. तिन महीन्यानंतर तुम्ही प्रत्येकाने आपली मांजरी घेऊन दरबारात हजर रहा.

तीन महीन्यानंतर तिघे आपापली मांजरी घेऊन दरबारात हजर झाले. विनयची मांजरी चांगली गुबगुबीत धष्टपुष्ट व तजेलदार दिसत होती. ती पाहून दर-बारातील इतर सदस्य कुजबुजू लागले की, "अरे, ही मांजरी आहे कां वाघाचे पिल्लू!" श्रीधरची मांजरी सुदृढ सशक्त व आकर्षक दिसत होती परंतु चंद्रकांतची मांजर दुबळी कमजोर मरतुकडीं दिसत होती.

सुदर्शनने तिघांना उद्देशून म्हटले की, प्रत्येकांने मांजर पाळण्याचे आपापले रहस्य सांगावे.

सर्वात प्रथम विनयने सांगितले–" आपण मला जे हजार रुपये दिले होते. त्यातील पाचशे रुपये खर्च करून मी दूध व पक्वान्ने लोणी वगैरे विकत घेऊन मांजरीला खायला घातले बाकी पांचशे रुपये उरलेले हे घ्या."

श्रीधर म्हणाला–" मांजर जात्याच मांसभक्षक असते. त्यामुळे मी माझ्या अशा मित्राकडे तिला सोडून दिले की, ज्याच्या घरी जास्त उंदीर व घुशी आहेत परंतु तरी सुद्धा मी शंका येऊन तिला रोज दुध नेऊन देत होतो कारण जर एखादेवेळेस उंदीर मिळाला नाही तर. तो खर्च सोडला तर हे नऊशे रुपये उरले आहेत. हे आपण परत घ्या."

शेवटी चंद्रकांत म्हणाला–" खरे पाहिले तर मी आहारासाठी. मांजरा करीता म्हणून कसलाच खर्च केला नाही. ती तिचे तिचे खाणें शोधून काढून माझ्या घरात रहात होती. मांजरी सारख्या निकामी प्राण्याकरीता खर्च करणे मुर्खपणा आहे, हे घ्या आपण मला दिलेले हजार रुपये ह्या पैशांने आपण जनतेकरिता काही कल्याणाच्या गोष्टी करू शकता.

सर्व सभासदांना वाटू लागले की, मंत्र्याच्या पदासाठी बहुदा चंद्रकांतची निवड केली जाईल. परंतु सुदर्शन राजा व सर्व सभेतील सदस्यांना उद्देशून म्हणाला– "श्रीपुर राज्याच्या मंत्री बनण्यायोग्य श्रीधर ही एकच व्यक्ति योग्य आहे."

हि निवड राजा विद्याधर व इतर जनतेला पण आश्चर्यकारक वाटली. हि गोष्ट जाणून सुदर्शन म्हणाला–"आपण सर्वांनी ऐकलेच आहे की ह्या तिन्हीं मांजराना कसे पाळले आहे. विनयच्या अंगी व वेळेचे किंमतीचे महत्व ह्यांचा अभाव आढळून येतो. त्याने एका मांजरीला तिन महिने पाळायला पांचशे रुपये खर्च केले. मांजर कितीही धष्टपुष्ट व गुबगुबीत असो. ती फक्त उंदीर पकडण्याशिवाय काहीच काम करू शकत नाही.

आता राहीली चंद्रकांतची गोष्ट ह्याच्या मनांत विवेकापेक्षा लोभी वृत्ती जास्त दिसते नावाला सुद्धा सहानुभुती नसलेल्या अशा गुणाचा माणुस राज्याच्या मंत्री पदाचे कार्य कधीही सफल करू शकणार नाही. मांजर जेव्हां अशक्त होऊ लागले तेव्हां तरी ह्या गोष्टीवर लक्ष ठेऊन तिला खायला घालणे त्याचे कर्तव्य होते.

ह्या परिक्षेत शंभर टक्के गुण श्रीधरला मिळाले. त्याने मांजरीचा खरा आहार उंदीर हे जाणून तीला आपल्या मित्राच्या घरी सोडले. त्यामुळे एकतर मांजराला उंदीरांचा आहार मिळाला व त्यापाठोपाठ त्याचा मित्र उंदराच्या त्रासापासून सुटला तरी सुद्धा उंदीर मिळेल किंवा नाही. ह्याकरीता रोज तिला दूध पाजत राहीला. त्यामुळे कोणतीही शंका नाही राज्याचा सांभाळ करण्या करींता ज्या गुणांची आवश्यकता असते ती त्याच्या विवेक, प्रसंगावधान, पूर्णरूपाने भिनलेली आहे. त्याकारणामुळेच मंत्री पदाच्या जागेकरीता त्याची निवड योग्य आहे.

मंत्र्याचे बोलणे ऐकूण सर्व दरबारी जनतेने सहर्ष नादाने आपला आनंद प्रकट करीत टाळ्या वाजविल्या.

[१५]

[चंद्रवर्माला पहाताच राजाच्या सैनिकांना क्षणभर भ्रम पडला की तो मांत्रिक तर नसेलनां ! चंद्रवर्माने म्हाताऱ्या जवळून खुबीने नकाशा काढून घेतला. ह्यानंतर तो त्या सैनिकांबरोबर रुद्रपुरला पोहोचला. नगरातील लोकांनी त्याला पहाताच जल्लोषाने ओरडण्यास सुरवात केली "महामांत्रिकाचा जय असो" व त्याचे मोठे थाटाने स्वागत केले... या पुढे वाचा]

चंद्रवर्मा जेव्हां राजमहालाजवळ पोहोचला तेव्हां राजमहालाच्या प्रवेशद्वाराजवळच राजा शिवसिंह मंत्री व त्यांच्या अधिकाऱ्यांनी त्याचे सहर्ष आनंदाने स्वागत केले. चंद्रवर्मा घोडयावरून खाली उतरला तेव्हां राजा शिवसिंह त्याच्या जवळ येत त्याला प्रेमभराने थोपटत म्हणाला– "चंद्रवर्मा मला ठाऊक आहे की, एवढया तरूण वयात अद्याप पर्यंत कोणीही मानव असा महान मांत्रिक बनलेला नाही. माझ्या राज्याच्या सरहद्दी जवळच आंपले कायमचे स्थान् करून वास्तव्यकरीत असलेल्या दुष्ट शंखू मांत्रिकाचा तू नायनाट केलास. त्यामुळे मी व माझी प्रजा तुझ्यावर अत्यंत संतुष्ट आहोत.

राजा शिवसिंहच्या तोंडून ते उद्‌गार ऐकताच चंद्रवर्माला अत्यंत आश्चर्य वाटू लागले. परंतु त्याने आपले आश्चर्यभाव

लपवित हसत म्हटले–"तो शंखू मांत्रिक अत्यंत दुष्ट व पापी होता. त्याला यमसदनी पाठवून दिले.

"मांत्रिक शंखू निवास करीत असलेल्या ठिकाणी तुझा मित्र कालकेतू रहात आहे. त्याच्या कडूनच तुझ्याविषयी सर्व गोष्टी आम्हांला समजल्या. त्याच्या सल्लानुसारच तुला इथे आणण्याची मी सैनिकाना आज्ञा केली. तुला एकदा त्या कांशाच्या किल्ल्यापाशी पाठवून काही गुप्त गोष्टी पूर्णकराव्या" शिवसिंह म्हणाला.

"कांशाचा किल्ला! त्यात काय बुवा नाविन्य आहे!" असे म्हणत चंद्रवर्मा खुदखुदू हंसू लागला. तेवढयात मंत्र्याने राजापाशी जाऊन कानात काहीतरी सांगितले. राजा महालाच्या आत जाता जाता चंद्रवर्माला म्हणाला–"चंद्रवर्मा, इतक्या लांबवरचा प्रवास करून तुम्ही थकला असाल तेव्हां आता खाणेंपिणे करून थोडी विश्रांती घ्या. त्यानंतर सावकाशीने ह्यासंबधी आपण गप्पा गोष्टी करू.

चंद्रवर्माच्या रहाण्यासाठी राजमहालात अनेक सुखसोई उपलब्ध करण्यात आल्या त्याचे स्नान आटोपताच त्याला मिष्टान्न भोजन वाढण्यात आले. त्याला झोपण्यासाठी मऊ मऊ रेशमी गाद्यांची सोय केली, परंतु एवढे असून सुद्धा त्याला बराच वेळ आराधना करून झोप आली नाही. शंखूच्या पहाडावर रहात असलेल्या कालकेतू व कापालिनी द्वारा शिवसिंहला आपली बरीच माहीती मिळाली असावी कारण कालकेतूने शिवसिंहला सांगितले असावे की, चंद्रवर्माच फक्त काय तो कांशाच्या किल्यापर्यंत जाऊ शकतो. ह्यामागे काय बरे गुढ असावे?"

ह्यासंबधी चंद्रवर्माने खोल विचार केला. तेव्हां त्याला कालकेतूची चाल काय असावी हे समजले. कालकेतूला स्वतःचे राज्य पुनः प्राप्त करण्याकरीता धन व सैन्याची जरूरी आहे. तेव्हां हे काम फक्त त्याला किल्यात लपवून ठेवलेल्या संपत्ती द्वारेच पूर्ण करून घ्यावे लागणार.

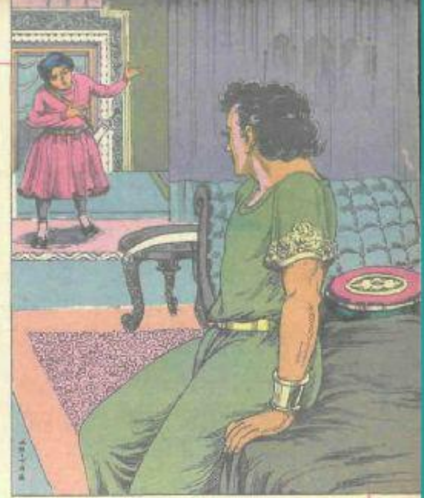
चंद्रवर्मा ह्याच विचारात गुंग होता. तितक्यात राजाच्या एका सेवकांने महालात प्रवेश करीत. राजा व मंत्र्याने आपल्याला बोलावून घेऊन येण्याविषयी सांगितले. थोडया वेळाने चंद्रवर्मा तेथे येऊन पोहोचला.

चंद्रवर्माला पहाताच राजा शिवसिंह म्हणाला–"चंद्रवर्मा, मी कांशाच्या किल्लयात लपविलेल्या धनाची अजिबात आशा करीत नाही. हे स्पष्ट पणे मी प्रथमच तुला सांगून टाकतो.

ह्यावर चंद्रवर्मा मान हलवित गप्प बसला.

त्यानंतर राजा शिवसिंह चंद्रवर्माला म्हणाला–"हे असे म्हणताच तुला माझ्या विषयी एक दाट शंका आली असेल नां! की मला पैशाचा लोभ नसतांना मीं कांशाच्या किल्लयाच्या विषयी माहिती जाणण्यासाठी कां उत्सुक आहे?" तर ऐक ह्याचे उत्तर म्हणजे विचित्रच आहे! परंतु ते सत्य आहे! तुला तर माहीतच आहे की, तो कांशाचा किल्ला समुद्र-किनाऱ्यावर आहे?"

"हो, हो! ते मला चांगले माहीत आहे. पश्चिमकिनाऱ्याला लागून आहे. परंतु एक हजार वर्षापासून तो कोणी अद्यापपर्यंत पाहिला नाही!" चंद्रवर्मा त्याला म्हणाला.

हे उत्तर ऐकून मंत्र्याने राजाकडे विस्मयाने पाहीले. राजाने मान हलवित होकार दिला व म्हटले–"तसे असेल, काही लोकांचा तर असा विश्वास आहे की, समुद्राच्या भरतीचे पाणी किल्लयाच्या भिंतीना स्पर्श सुद्धा करते हो नां!"

"हो, मी पण असेच ऐकले आहे!" चंद्रवर्मा त्याना म्हणाला.

आमच्या पूर्वजांचा तर असा विश्वास होता की, किल्लयाच्या भिंतीच्या समोरच्या समुद्राच्या पाण्याच्या आंत मांत्रिकाने कांशाच्या मोठ्या भांड्यांमधे काही अदभूत प्राणी कैद करून ठेवलेले आहेत. माझ्या वडिलांनी ते शोधण्यांचा अतोनात प्रयत्न

केला. परंतु काही उपयोग झाला नाही. परंतु तुझा मित्र इच्छेनुरूप मानव असून कालनाग रूप धारण करून आहे. त्याच्या कडून तू ती कांशाची भांडी इथे आणवू शकतोस." राजा शिवसिंह त्याला म्हणाला.

राजाच्या ह्या गोष्टी ऐकून त्याला वाटू लागले ह्या पाठीमागे नक्कीच काही गुढ आहे. हा अपूर्व प्राणी असलेल्या तांब्याच्या भांड्याविषयी सांगत आहे. त्या करीता कोणताही माणूस एवढे कष्ट व साहस करणार नाही. शिवसिंहला खरे पाहिले तर त्या किल्लयात लपविलेले धन पाहिजे आहे. ते प्राप्त करणे त्याला शक्य झाले नाही त्यामुळे त्याने हि चाल चालविली असावी की, मी मंत्र-तंत्र जाणणारा आहे. माझी त्याला मदत नक्की मिळेल. परंतु आता तर कांशाच्या किल्लयात लपविलेल्या धनाचा सांठा त्याच्यापासून वाचविण्या साठी त्याला काहीतरी धोका देऊन ती संपत्ती हडप केली पाहिजे. आता असा विचार चंद्रवर्माच्या मनामधे येऊ लागला.

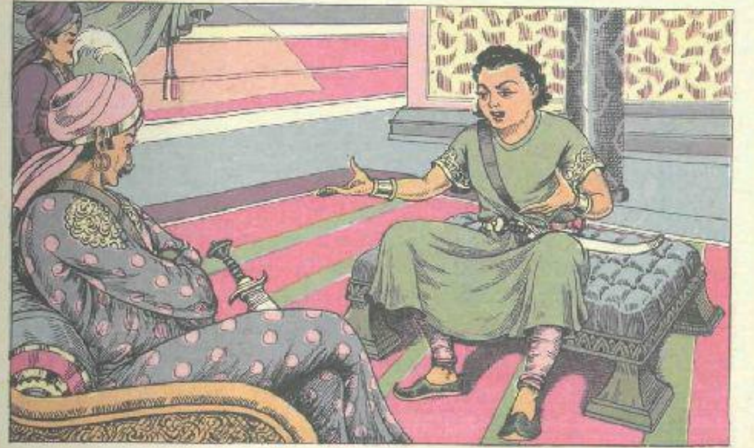
"माझ्या सारखे मांत्रिकच साहसाची कामे करण्याचा प्रयत्न करतात. मी कांशाच्या किल्यापर्यंत जाईन. माझ्या बरोबर आपले थोडेसे सैन्य द्या. त्यांच्या मधे देवल नावाचा तरूण असला पाहिजे असे म्हणत चंद्रवर्माने तळहात निरखून पहाण्याचे नाटक केले.

राजा शिवसिंह व मंत्र्यानें एकमेकांडे पाहिले नंतर क्षणभर थांबून राजाने चंद्रवर्माकडे पहात म्हटले–"देवलचा म्हातारा बाप जंगलात कुठेतरी भटकत आहे. तू त्याला भेटला आहेस काय?"

"कोण? तो म्हातारा? ओहो!" असे म्हणत तो आपल्या तळहाताकडे जास्तच निरखून पाहू लागला. नंतर म्हणाला– "हो, हो, आता माझ्या लक्षात आले. तो जंगलात एका झोपडीत राहातो. त्याच्या-करीता तुम्ही योग्य वस्तू देववा. त्याला जर नगरात रहावयाचे असले तर त्याला इथे रहाण्याकरीता सर्ववस्तूनी सुसज्ज असे घर द्या. माझे कांशाच्या किल्लयापर्यंत जाणे तो म्हातारा व त्याच्या मुलावरच निर्भर आहे!" चंद्रवर्माचे बोलणे ऐकून राजा व मंत्र्यानें काहीच प्रतिक्रिया व्यक्त केली नाही– "ठिक आहे, तसे करू तू देवलल तुझ्या-बरोबर घेऊन जा. मी तुझ्या संरक्षणा-साठी एक हजार सैन्य देतो." राजा म्हणाला.

ते ऐकताच चंद्रवर्मा खदखदून हसत म्हणाला–"मी काही कोणाबरोबर युद्ध करावयास जात नाही. आणि त्यातुन मला युद्ध करावेच लागले तर त्या दुष्ट शक्ति बरोबरच करावे लागेल. ज्या माझ्या पासून लपून राहून माझ्यावर हल्ला करू पहातील. तेव्हां त्याला मला माझ्या मंत्र शक्तिचाच उपयोग करावा लागेल. तुमच्या सैनिकांचा काही उपयोग होणार नाही. माझ्या खाण्यापिण्याच्या

वस्तू लादून नेण्याकरीत काही गाढवे व एक दहा अनुचर असतील तर माझे काम कसेही पार पडेल त्यात सैनिकच असावे अशी काही जरूरी नाही.

"ठिक आहे. माझ्या लोकांपैकी काही विश्वासपात्र व शूर धाडसी अशी पांचसहा माणसे निवडून तुझ्या बरोबर देतो. त्याच बरोबर पन्नास सैनिक सुद्धा देतो. माझ्या राज्याची सीमा पार केल्यानंतर पूर्व प्रदेशाकडचा मण्डलाधीश वीरमल्ल तुझ्या करीता नक्कीच मदत करेल" राजा म्हणाला.

वीरमल्लचे नाव ऐकताच चंद्रवर्माला आपला सेनापती धीरमल्लची आठवण झाली. त्याने मनांतल्या मनांत विचार केला की, धीरमल्ल म्हणजे वर्माचा विश्वासपात्र नोकर सुबाहू ह्याची काय अवस्था झाली असावी.

थोडा वेळाने चंद्रवर्मा म्हणाला—"महाराज, आपण आपल्या इच्छेनुसार योजना करापण उद्या सकाळी सूर्योदयापूर्वी मी माझ्या कामगिरीवर निघेन. कांशाच्या किल्लयापाशी पोहोचेपर्यंत मला अनेक जंगले अरण्ये वाळवंटे डोंगर पार करावे लागतील. तेव्हां त्या त्या ठिकाणा प्रमाणे खाद्यपदार्थ लादून नेण्याकरीता तशी जनावरे मला न्यावी लागतील. वाळवंटातून जातांना मला उंटानासुद्धा घेऊन जावे लागेल. आपण आपल्या सीमेपार असलेल्या वीरमल्लला तसा संदेश पाठवून द्यावा. कारण आम्ही तिचे पोहोचे पर्यंत ते सर्व तयारी करून ठेवतील.

"ती सर्व तयारी मी करेन तुम्हांला घाबरायचे कारण नाही." राजा शिवसिंह त्याला म्हणाला.

दुसऱ्या दिवशी उजाडताच चंद्रवर्मा आपल्या सर्व तयारी सह निघाला. शिवपुरच्या सीमेपर्यंत राजा मंत्री व प्रजेतील लोक त्याला सोडण्यास आले. त्यानंतर चंद्रवर्मा काही अनुचर व देवलला बरोबर घेऊन निघाला. देवलची आदल्या दिवशीच तुरुंगातून सुटका करण्यात आली होती. चंद्रवर्मानें खूप लांबपर्यंत जंगलातून वाटचाल केली. परंतु त्याला म्हाताऱ्याने जो नकाशा दिला होता त्याचा तोपर्यंत काहीही उपयोग झाला नाही. चंद्रवर्माला जंगले व दऱ्याखोऱ्यातून काहीही पहावयास मिळाले नाही तो पश्चिमेकडेच चालला आहे कां रस्ता चुकला आहे? कळत नव्हते त्याला सुर्योदय व सुर्यास्तावरूनच दिशा समजत होत्या.

अशा प्रकारे बरेच दिवस प्रवास केल्यानंतर एके दिवशी सूर्योदयाच्या सुमारास देवल एका उंच शिखरावर चढला व जोरजोरात टाळ्या वाजवित ओरडला—"अरे पहा! आपण कोणत्यातरी जुन्या नगरात पोहोचलो आहोत वाटते. मला शंका येते की हाच कांशाचा किल्ला आहे.

देवलचे ओरडणे ऐकून चंद्रवर्मा व त्याच्या बरोबर चालणारे धावत त्याच्या बाजूला गोळा झाले. त्याने ज्या दिशेला इशारा केला त्या बाजूला सर्वांनी आपली नजर वळविली. समोर पहाडाच्या माथ्यावर त्यांना एक मोडकळीस आलेले एक महानगर दृष्टीस पडले. घरांच्या छतामधून झाडेउगवलेली होती. त्याची दारे खिडक्या लोबंत होत्या. सर्व प्रकार भयानक वाटत होता.

"हा कांशाचा किल्ला तर नक्कीच नाही. तरी एकवार आपल्याला ह्या मोडकळीस आलेल्या किल्लयाची पहाणी करावी लागेल. तुम्ही काही लोक माझ्याबरोबर चला." असे म्हणत त्या शिखरावरून चंद्रवर्मा खाली उतरला व त्या मोडक्या किल्लाकडे चालू लागला.

ह्यानंतर हळूहळू सर्व लोक त्या मोडकळीस आलेल्या किल्ल्याच्या जवळपास आले. त्या किल्ल्याच्या आंवारात वाघाची तीन पिल्ले खेळत असलेली त्याना दिसली. त्या सर्वांची चाहूल लागताच ती तिन्ही पिल्ले गुरगुरत एका उडीत दगडापार जाऊन अदृश्य झाली दुसऱ्याक्षणी

एक भयंकर वाघाची डरकाळी ऐकू आली. तो आवाज ऐकताच चंद्रवर्मा स्तब्ध उभा राहला व सर्वांना संकेत करून म्हणाला–"आपल्याला ह्या घरात जाणे धोक्याचे वाटते. दुसऱ्या वाटेने आत जाऊ." असे म्हणत तो दुसऱ्या बाजूला वळून चालू लागला.

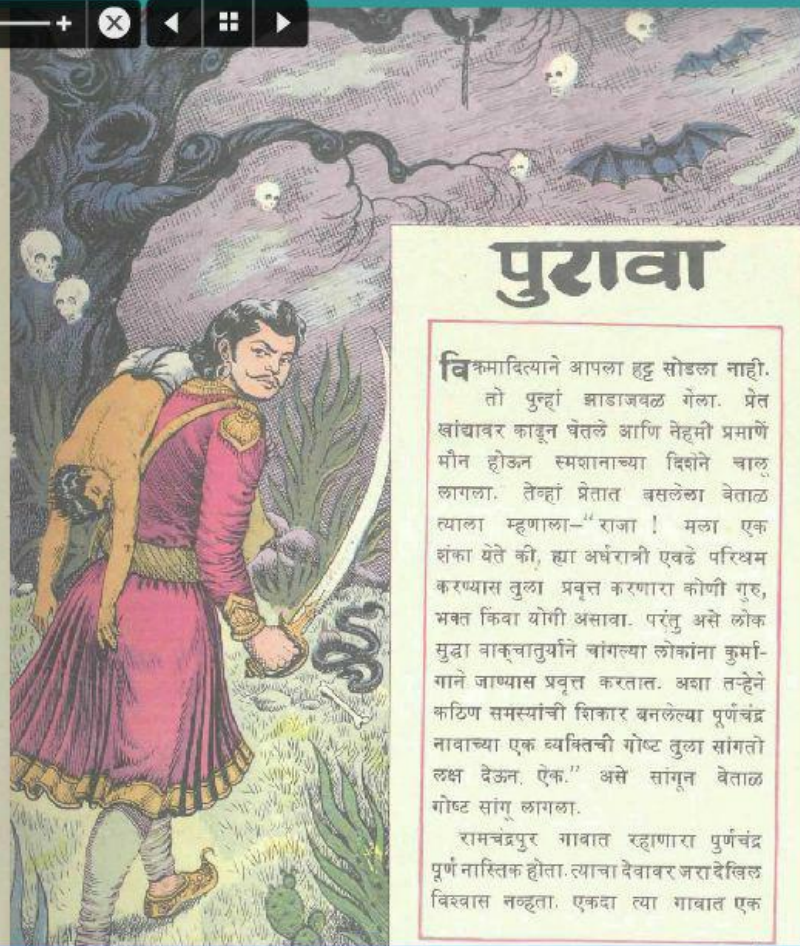
तो मोडकळीस आलेला किल्ला जेमतेम पंचवीस तीस फर्लांग पसरलेला होता. परंतु तेथे अद्याप कोणीही मनुष्य त्यांच्या दृष्टीस आला नाही. तेथील प्रत्येक घर मोडक्या तोडक्या अवस्थेत आढळले. काही घरे जळलेल्या अवस्थेत नजरेस पडली. काही घरे तर अशी दिसत होती की कोणी त्याला काळा रंगतर लावला नाही. कोणत्यातरी काळात इथे मानव वस्ती करीत असावा. परंतु आता त्या ठिकाणी जंगली श्वापदांनी आपले वास्तव्य केले होते.

चंद्रवर्मा नगराच्या मध्यवर्ती भागात पोहोचला. तेथे त्याला एका उंचावर एक शिला लेख दिसला. त्याने जवळ जाऊन पाहिले त्यावरील अक्षरे अस्पष्ट झाली होती. त्याने जवळ जाऊन जोडून जोडून ती वाचण्याचा प्रयत्न केला. त्यात प्रामुख्याने असा उल्लेख केलेला आढळला की हे करवीरपुर आहे. एक हजार वर्षापूर्वी हे नगर भरपुर संपत्तीच्या खजिन्यांनी पूर्ण भरलेले होते. परंतु त्या नगरातील उत्तरी दिशेने आलेल्या बार्बर नावाच्या जातीतील लोकांनी सर्व संपत्ती आपली राजधानी कांशाच्या किल्ल्यामधें नेऊन टाकली.

चंद्रवर्माने वाचणे थांबवत आपल्या अनुचरांकडे पहात म्हटले–"आता आपल्याला आपला वेळ इथे फुकट घालवणे योग्य नाही. इथे मोडक्या तोडक्या दगड-विटांशिवाय दुसरे काही नाही. हा कांशाचा किल्ला नाही. त्यामुळे तुम्ही इथून पुढे जावयास निघा.

ह्यानंतर सर्व लोक पश्चिम दिशेकडे वळून तेथून चालू लागले. (क्रमश:)

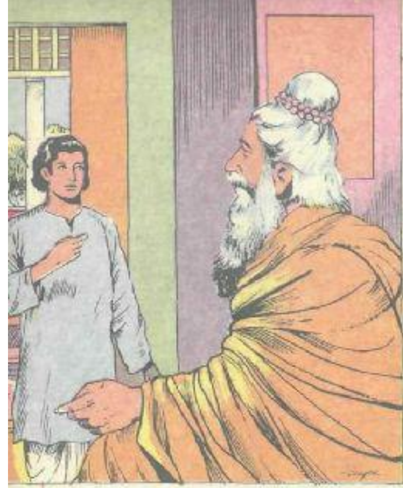

पुरावा

विक्रमादित्याने आपला हट्ट सोडला नाही. तो पुन्हां झाडाजवळ गेला. प्रेत खांद्यावर काढून घेतले आणि नेहमी प्रमाणें मौन होऊन स्मशानाच्या दिशेने चालू लागला. तेव्हां प्रेतात बसलेला वेताळ त्याला म्हणाला–"राजा ! मला एक शंका येते की, ह्या अर्धरात्री एवढे परिश्रम करण्यास तुला प्रवृत्त करणारा कोणी गुरु, भक्त किंवा योगी असावा. परंतु असे लोक सुद्धा वाक्चातुर्याने चांगल्या लोकांना कुमार्गाने जाण्यास प्रवृत्त करतात. अशा तऱ्हेने कठिण समस्यांची शिकार बनलेल्या पूर्णचंद्र नावाच्या एक व्यक्तिची गोष्ट तुला सांगतो लक्ष देऊन ऐक." असे सांगून वेताळ गोष्ट सांगू लागला.

रामचंद्रपुर गावात रहाणारा पुर्णचंद्र पूर्ण नास्तिक होता. त्याचा देवावर जरादेखिल विश्वास नव्हता. एकदा त्या गावात एक

योगी आला. तो सर्व लोकांना उपदेश करू लागला की, देवभक्ति केल्याने त्याची मनोकामना सफल होईल. पुर्णचंद्रने एकांतात योग्याचे दर्शन घेतले व विचारले– "स्वामी, आपण सर्वांना देवावर भक्ति करण्याचा उपदेश करता ! पण मला तर हे समजत नाही. म्हणून जाणून घ्यावे म्हणतो. देवावर भक्ति आहे ह्यापाठीमागे काय पुरावा आहे. देव कुठे आहे ?"

"बाळा, तुझ्या चारीबाजूला साऱ्या विश्वात देव आहे. हेच तर भगवान अस्तित्वात असल्याच प्रमाण आहे." त्या योग्याने उत्तर देत म्हटले.

Restore

"बरं जर कां घटकाभर असे मानले की, देवाचे अस्तित्व नाही तर काय. हवा वहाण्याचे थांबत नाहीं नां ? मानव समाजाचे जिवन ह्यावर निर्भर असत नाही. ह्याकरीता देव अस्तित्वात आहे. ह्याला काहीतरी पुरावा हवा. फक्त विश्वास बसावा ह्याकरीता नाही. तर देवाकडून काहीतरी कार्य घडावयास हवे. होय नां !" पुर्णचंद्रने योग्याला प्रश्न केला.

योग्याला समजले की पुर्णचंद्रला कोणत्या गोष्टीचा पुरावा हवा आहे. जसे औषधाने रोग्याचे दुखणे बरे होते. अन्नाने भुकेचे हे सर्व शास्त्रदृष्टीने प्रमाण आहेत. हे तर मनुष्याने आपल्या कार्यान्वये व परिश्रमे संपन्न केले आहे. माणसाच्या विश्वासाचा इथे काही संबंध येत नाही.

"तुला पुरावाच हवा नां ! तू निर्मळ हृदयाने कोणतीही गोष्ट देवाजवळ माग. ती पूर्ण होईल ?" योग्याने सांगितले.

माझ्या मनात कोणत्याही गोष्टीची आशा नाही. आणि असली जरी तरी ती मी कष्ट मेहनत करून पूर्ण करेन.'' पूर्णचंद्रने उत्तर देत म्हटले.

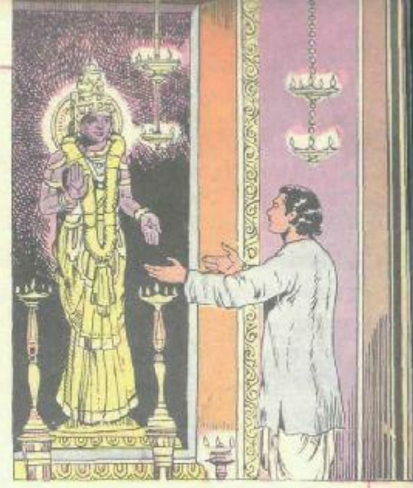
"एका वर्षाने मी ह्या गांवी परत येईन. माझ्या म्हणण्याप्रमाणे वाग. तुला नक्की पुरावा सांपडेल." योग्याने समजावले.

तो निघून गेल्यानंतर पुर्णचंद्रने त्याच्या म्हणण्याकडे अजिबात दुर्लक्ष केले. त्याने फक्त आपल्या मनाला समजावले की, योग्याने आपल्या मनाचे पूर्ण समाधान केले नाही.

एकदा त्या गावातील एक श्रीमंत माणूस अचानक आजारी पडला. अनेक प्रकारे त्याच्यावर इलाज झाले. परंतु त्याचे दुखणें दिवसेंदिवस वाढतच राहिले. एका ज्योतिषाने त्याची जन्मकुंडली पाहून त्यात काही दोष आहे कां ? हे पाहिले व सांगितले–"हे दुखणे औषधांच्या सेवनाने बरे होणारे नाही. एका नास्तिकाने देवळात प्रवेश केला तरच तुम्हांला स्वास्थ लाभू शकेल व देव नक्कीच आपला आजार बरा करेल.

त्या गावात पुर्णचंद्र एकटाच कारण तो नास्तिक होता. ही गोष्ट सर्वांना माहीत होती. त्यामुळे त्या श्रीमंत माणसाच्या घरातील काही नातेवाईक पुर्णचंद्रच्या घरी गेले. व त्यांनी सर्व परिस्थिती सांगितली.

हि गोष्ट ऐकून पुर्णचंद्रला अत्यंत आश्चर्य वाटू लागले. त्याच्या मनाला एक शंका ग्रासू लागली. की आपण कधीही आजपर्यंत देवळात पाऊल टाकले नाही. की देवावर विश्वास केला नाही. तरी देव आपल्याला देवळात बोलावत आहे. ह्यामुळे त्याने मनोमन निश्चय केला की, ह्या गोष्टीच्या सत्यतेचा पडताळा तरी पहावी.

त्या श्रीमंत माणसाचे प्राण वाचविण्याच्या हेतूने पुर्णचंद्र देवळात शिरला त्याने मोठ्या श्रद्धेने देवाच्या मुर्तीकडे पाहिले व विश्वासाने देवाला म्हटले–"हे देवा, ह्या श्रीमंत माणसाचे आरोग्य लवकर सुधारू दे."

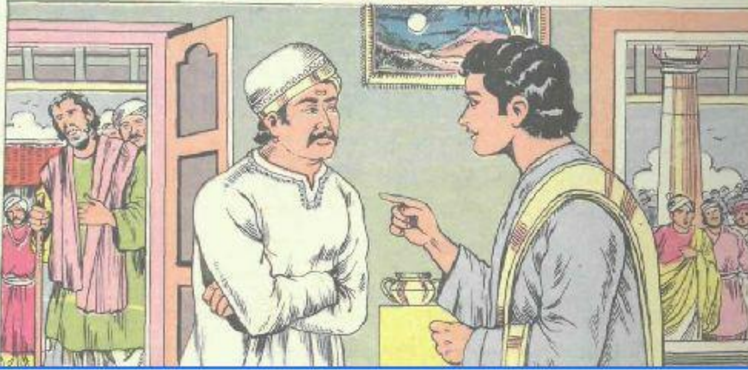
दुसऱ्या दिवशी त्या श्रीमंताचा रोग अशा प्रकारे बरा झाला की, कोणीतरी जादू करावी. ते पाहून पुर्णचंद्रला अत्यंत आश्चर्य वाटले. परंतु त्याच्या मनात एक शंका येऊ लागली–"जर का देवाची प्रार्थना करून देव सर्व सुखे माणसाला देत असेल तर ह्या जगात प्रत्येकाला कोणत्यांना कोणत्या समस्या कां ? हि शंका येताच पूर्णचंद्रने विचार केला.

त्या श्रीमंत माणसाच्या बऱ्या होण्याचा देवाच्या अस्तित्वाशी संबंध काय? परंतु हा एक योगायोग असावा.

पण गावात सर्वत्र हि बातमी पसरली की, पुर्णचंद्रने देवाची, करुणा भाकल्यामुळे श्रीमंताचे दुखणे बरे झाले. त्यामुळे लांब लांबवरून लोक पुर्णचंद्रकडे येऊ लागले. त्या सर्व लोकांच्या समस्या ऐकून तो व्याकुळ झाला. अरेरे! ह्या जगातील सर्व समस्या काय माझ्या एकटयाच्या प्रार्थनेनी दूर होणार कां? त्याचा स्वतःचा देखिल विश्वास बसत नव्हता. तरी सुद्धा त्याने लोकांकरीता देवळात जाऊन श्रद्धा भावनेनें प्रार्थना केली. आणि आश्चर्याची गोष्ट कर्मधर्म संयोगाने त्याची प्रत्येक प्रार्थना यशस्वी झाली.

अशा प्रकारे त्याचे यश चोहोबाजूला पसरले. लोक दररोज तिर्थयात्रेकरूंप्रमाणे त्याच्या घरीं येऊ लागले. पुर्णचंद्र लोकांचे म्हणणे शांतता पूर्वक ऐकू लागला जेव्हां त्याला विश्वास वाटे की, हि गोष्ट मनुष्य पूर्ण करू शकणार नाही. तेव्हां तो देवळात जाई व भक्ति भावनेने देवाकडे प्रार्थना करी. बाकीच्या लोकांना रागावून पाठवून देई.

असे थोडे दिवस उलटले. एक दिवशी पूर्णचंद्रच्या पत्नीनें नवऱ्याला म्हटले–"काय हो! तुम्ही देवाची प्रार्थना करून सर्व लोकांची समस्या दूर करता. तुमच्या मध्ये जर अशीच काही अपूर्व शक्ति असेल तर माझी इच्छा कां पूर्ण करू शकत नाहींत?"

"सांग, तुझी काय इच्छा आहे?" पुर्णचंद्रने बायकोला विचारले.

"तुम्ही ह्या देशाचे राजा व्हां. आणि मी राणी होईन." त्याची बायको म्हणाली.

पुर्णचंद्रने विचार केला की, अशी इच्छा देवाजवळ उघड केल्याने तरी देवाचे अस्तित्व आहे कां नाही ह्याचा शोध तरी लागले.

मग काय त्याचक्षणी पुर्णचंद्र धावतपळत देवळात गेला. व त्याने देवासमोर हात जोडून प्रार्थना करीत देवाला म्हटले– "आज पासून बरोबर एका आठवडयात मला ह्या देशाचा राजा कर. ह्याक्षणी जो राजा आहे त्याच्या पेक्षा मला चांगला राज्यकारभार करावयाचा आहे. जनतेच्या सर्व कठीण समस्या सोडवायच्या आहेत.

ह्यानंतर खरोखरी पुर्णचंद्रने स्वप्नांत स्वतः अनुभवले की, आपण राजा बनलो. परंतु एक आठवडा उलटला तरी त्याची प्रार्थना सफल झाली नाही.

तुम्ही फार मोठी इच्छा मनांत धरलीत त्यामुळे ती सफल झाली नसावी. ह्यावेळी मनांत अशी इच्छा करा की, त्याने आपली संपत्ती वाढेल." पुर्णचंद्रच्या बायकोने त्याला समजावत म्हटले.

पुर्णचंद्रने हि इच्छा मनांत धरून देवाकडे प्रार्थना केली. ती देखिल सफल झाली नाही.

त्यावर त्याची बायको त्याला समजावत म्हणाली–"तुम्ही दुसऱ्याचे कल्याण व्हावे ह्या हेतूने देवाकडे मागणे मागून प्रार्थना करता नां! ह्याकरीता तुम्ही आता त्या

लोकांचा काहीतरी सल्ला घ्या व त्यांना विचारा की, आपली संपत्ती कशाने वाढेल.

पुर्णचंद्रने बायकोच्या म्हणण्याप्रमाणें केले ह्याचा परिणाम उलटच झाला. त्या दिवसापासून त्याची कोणतीही प्रार्थना सफल झाली नाही. त्यामुळे माणसांचे त्याच्यांकडे येणें सुद्धा हळूहळू कमी झाले.

वेताळ येथवर गोष्ट सांगून म्हणाला– "राजा, ह्या गोष्टी मध्ये मला जरा देखील शंका नाही की, पुर्णचंद्रने देवळात जाऊन देवाजवळ जीं प्रार्थना केलीं व ती सफल झाली हे संयोगानेच घडले. नाहीतर त्याने स्वत: राजा बनण्याचे जे मनात आणून देवाकडे मागितले होते ते सुद्धा सफल व्हावयास पाहिजे होते. तेच नाही तर त्यानंतर सुद्धा त्यानी ज्यां ज्या प्रार्थना केल्या त्या सुद्धा निष्फल ठरल्या. पण योग्याने देव अस्तित्वात आहे ह्याचा पुरावा दाखविण्यासाठी पुर्णचंद्रला वाकडा मार्ग दाखविला नां! हि गोष्ट खरीं आहे की नाहीं? या शंकाचे समाधानकारक उत्तर माहीत असूनही तू दिले नाहीस तर परिणाम माहीतच आहे. तुझ्या डोक्याची शंभर शकले होऊन तुझ्याच पायांवर लोळू लागतील.

राजा विक्रमादित्य म्हणाला–" सुरवातीला पुर्णचंद्रने देवळात जाऊन देवाजवळ जी प्रार्थना केली व जे फल प्राप्त केले ते काही संयोगाने नाही. परंतु जी इच्छा स्वार्थाने प्रेरित होऊन त्याने देवाकडे प्रार्थना करून मागितली त्यांची किमत राहीली नाही. देवाचे देणें केवळ त्याच्या शक्तिनुरूपच असते. स्वार्थसिद्धिकरीता देवाकडे जो प्रार्थना करतो. त्याला देव मदत करीत नाही. परंतु पुर्णचंद्रने निस्वार्थ भावनेंने जी दुसऱ्यांकरीता देवांकडे प्रार्थना केली ती सर्वं सफल झाली. ह्यावरूनच देव अस्तित्वात आहे यांचा पुरावा सिद्ध झाला. त्यामुळे असे म्हणता येत नाही की, योग्याने त्याला धोका दिला.

अशा तऱ्हेने राजाचे मौन भंग होताच वेताळ प्रेतासह नाहीसा झाला आणि झाडाला जाऊन लोंबकळू लागला. (कल्पित)

शेरास सव्वा शेर

तलाठी भीमराजचे नाव ऐकताच उभे गाव कांपत असे. मोठेमोठे अधिकारी व कर्मचारी सुद्धा त्यांना घाबरून असत. एकदा त्या गावात एक प्रसिद्ध ज्योतिषि आला. त्यांनी गावातील सर्व बड्या बड्या लोकांचे हात पाहून व जन्मकुंडली करून बराच पैसा कमावला. सरते शेवटी तो त्या गावच्या तलाठ्याच्या घरी गेला.

त्यावेळी तलाठी ओसरीवर बसून जमाखर्च लिहीत होता. तलाठ्याला पहाताच ज्योतिषाने नमस्कार केला.

"यावे यावे बसावे! भीमराजने आपल्या हातातील टांक खाली ठेवत त्याला म्हटले. थोडे इकडचे तिकडचे बोलणें झाल्यावर ज्योतिषाने तलाठ्याचा हात आपल्या हातात घेतला व तो न्याहाळू लागला व त्याला म्हणाला–" वाह्! काय सांगू? आपली जन्मकुंडली अत्यंत सुंदर आहे! शनिनें सातव्या घरात प्रवेश केला आहे. त्यामुळेच तर आपण आत्ता ह्या पदाला आहांत. तसे पाहिले तर आपल्या कुंडलीत राजयोग आहे. त्यामुळेच तर मुकुटारहीत ह्यागावचे आपण राजा आहात."

जन्मकुंडली पहाण्याच्या नादात तलाठ्याने ज्योतिषाला विचारले–" काय हो, फक्त हस्तरेखां पहाण्याकरीता आपण किती पैसे घेता?

तसे काही फार नाहीत. काही लोंक तर आपल्या इच्छेला येईल तेवढे देतात. परंतु गरिबात गरीब सुद्धा चार रुपया खाली देत नाही. आपण तर ह्या गावाचे प्रमुख धर्मात्मा आहात आपल्या बरोबर कसला सौदा करू?" ज्योतिषाने उत्तर देत म्हटले.

ह्या गावात पटेल, शूरसिंग, तेजसिंग शार्दुलसिह वगैरे अनेक श्रीमंत लोक आहेत त्याच्याकडे का नाही जात?" तलाठी म्हणाला.

"क्षमा करा साहेब, मी त्या सर्वांकडे जाऊन आलो सर्वांची घरे आपल्या कडे येण्याच्या रस्त्यातच आहेत नां ? मग त्याच्याकडे न जाऊन कसे चालेल ?" ज्योतिषाने म्हटले.

"हं मग सांगा पाहू एकूण किती रुपये कमावलेत ?" तलाठ्याने विचारले.

"सरकार, मागचे महीनाभर मी ह्या-गावांतच खेपा टाकतो आहे. खरे म्हटले तर आपल्या गांवात लक्ष्मी वसते आहे. खूप संपन्न आहे आपले गांव. त्यातुन आपल्या गावातले लोक अतिशय उदार आहेत. विद्यांचे माहेर घर सर्वांचे उदरभरण करणारे गांव आहे." ज्योतिषी म्हणाला.

"आपल्याला जास्त पैसा मिळाला असला तर त्यांत आम्हांला काय आनंदच आहे. आपल्या सारखे महापंडीत आमच्या गावांत आले की त्यांना प्रोत्साहन द्यावयास हवे नां !" तलाठी म्हणाले.

त्यांच्या तोंडी स्वत:चे गुणवर्णन ऐकून ज्योतिषाचा आनंद गगनात मावेनासा झाला· तो भोळ्यासारखा त्यांना म्हणाला– "आपल्यापासून कशाला लपवू. मी जवळ-जवळ दोनशे रुपये वसूल केले आहेत.

त्यावर भीमराज स्मित करीत म्हणाला– "वाह ! मग आत्ता पर्यंत आपण हे आधी कां नाही सांगितलेत. तुम्ही हिशोब सांगितलात त्या हिशोबाने पाहिले तर एक रुपयाला पांच पैसे म्हणजे एकूण दहा रुपये झाले झटपट दहा रुपये माझे जमा करा पाहू मी गावच्या वसूली करीता पांच प्रतिशत पैसे जमा करतो. हे गावांत लहान पोरा पासून सर्वांना माहित आहे. त्यामुळे आपण आपले चार रुपये त्यातून कापून घ्या व सहा रुपये माझ्या हातात टाका ! म्हणजे काम झाले !"

तलाठ्याचे बोलणें एकूनच ज्योतिषी उभा हादरला. त्याने विचार केला की जर कां जास्त वेळ आता इथे घालवत बसलो. तर आणखी कोण कोणती संकटे समोर येतील कोण जाणे. त्याने चुपचाप सहा रुपये त्याला दिले व झटक्यात तेथून पसार झाला.

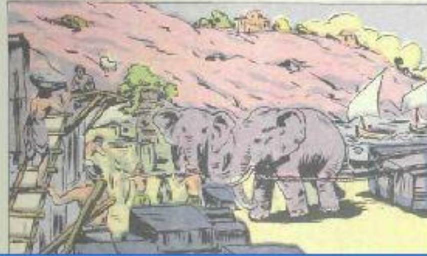
आपली देवळे :

कोणार्क

चंद्रभागा नदीचा जिथे समुद्राशी संगम होतो. तेथेच एक सुर्याचे देऊळ बांध-लेले आहे. हे देऊळ सर्व जगातील सुप्रसिद्ध देऊळ आहे. पुराणातील कथामधे सुद्धा असे आढळून आले की, श्रीकृष्णाचा मुलगा सांब ह्याने सुद्धा सुर्याची आराधना करीत आपला बराच काळ येथे घालवला.

१३ व्या शतकाच्या सुमारास कलिंग राज्यावर राजा नरसिंह देवने राज्य होते. त्यांनी ह्या सुंदर प्रदेशात ह्या स्थळी सुर्य भगवानाचे देऊळ बांधण्याचा संकल्प मनाशी केला व त्या कार्याकरीता बाराहजार शिल्पकारांना बोलावून घेतले.

अत्यंत प्रसिद्ध शिल्पकार व वास्तु-शास्त्रतज्ञ बिष्णु मोहराणा यांच्या नेतृत्वखाली देवळाच्या बांधकामास सुरवात झाली. दूरदूरच्या देशातून मोठमोठ्या सुंदर दगड इथे आणवण्यात आले. शिल्पकलेमध्ये उत्कृष्ट स्थान बनण्याच्या उद्देशाने ह्या मंदीराचे काम वेळेच्या आधीच पूर्ण करण्याकरीता शिल्पकार रात्रंदिवस मेहनत करु

Restore

सूर्य भगवानाच्या ह्या रथाच्या चित्रां-मध्ये मोठमोठया चाकांसह व जोडलेल्या घोडयासह हे मंदिर पूर्ण केले गेले. वर्षभर सूर्याची किरणें ह्या देवळात पडावीत असे हे ईशान्य दिशेकडे तोंड करून बांधण्यात आले आहे.

प्रमुख शिल्पकार विष्णु मोहराणा ह्याला धर्मपाद नावाचा चौदा वर्षाचा मुलगा होता. तो आपल्या आईजवळ गावात राहून आपल्या वडिलांच्या ताडपत्र ग्रंथाचे अध्ययन करीत असे. एक दिवस धर्मपाद आपल्या वडिलांना भेटण्याकरीता आपल्या आईची परवानगी घेऊन कोणार्कला जावयास निघाला.

धर्मपाद चालत कोणार्कला पोहोचला. आपल्या मुलाला आलेला पहाताच मोठ्या आनंदाने विष्णु मोहराणाने धर्मपादला आपल्या मिठीत घेतले. धर्मपादचे ते अद्‌भुत् शिल्प पाहून देहभान हरपले.

ह्या देवळाचे बांधकाम पूर्ण झाले होते तरी सुद्धा तितकेसे कोणी प्रसन्न दिसत नव्हते. सर्व शिल्पकार काळजीत पडले. ते पाहून धर्मपादने त्यांना त्याचे कारण विचारले. तेव्हां त्या लोकांनी सांगितले की, ह्या देवळाच्या कळसाचे टोक बरोबर जोडण्यात त्या सर्वांनी चुक केली आहे. हेच आमच्या चितेचे कारण आहे.

मंदीर बांधण्याकामी जास्त वेळ जाणार पाहून राजा आपली सहनशिलता घालवून बसला. त्यांनी सर्व शिल्प-कारांना बोलावून तंबी दिली की, उद्या पहाटेच्या आत जर देवळाचा कळस बांधून पूर्ण झाला नाही तर सर्व शिल्पकारांना ठार केले जाईल. धर्मपादने शिखरावर चढून शिल्प-कारांना समजावून सांगितले की देवळाचा कळस कुठे हवा.

धर्मपादच्या साहसाची सर्वांनी स्तुती केली. विष्णु मोहराणाला अतिशय कौतुक वाटले. तरी सुद्धा काही शिल्पकार दुष्ट होते त्यांच्या मनात द्वेष निर्माण झाला ते एकमेकांना सांगू लागले की, बारा हजार शिल्पकारांना जे समजले नाही ते काय ह्या तरुणाला समजणार हा अपमान आहे. त्यांचे तसे बोलणें पाहून धर्मपादला आश्चर्य वाटले.

Restore 127

त्याने मनात विचार केला. की आपण नेहमी करताच जर येथून निघून गेलो तर, कोणी असा विचार करणार नाही की, कळसाचे काम आपण पूर्ण केले. तो अर्ध्यारात्री त्या गोपुरावर चढला तो पौर्णिमेचा दिवस होता. त्यामुळे समुद्राच्या भरतीच्या लाटा देवळाच्या अंगणात येऊन धडकत होत्या. धर्मपादने तेथुन सरळ समुद्रात उडी टाकून आपल्या प्राणांची आहुती दिली.

कित्येक वर्षे लोटली तरीही धर्मपादच्या धाडसाचे इतिहासात सुद्धा नांव अजरामर राहीले आहे. हे मुख्य देऊळ नाही तरी सुद्धा त्याच्या प्रवेशद्वाराच्या भितीवरचे सुयचि सुंदर खोदकामाने आज सुद्धा दर्शकांच्या डोळ्यांचे पारणे फेडते.

कोणार्कच्या मुख्य प्रवेश द्वाराजवळच्या भितीवर खोदकाम केलेल्या मुर्ती अप्रतिम आहेत. आता चंद्रभागा नदी व देऊळ ह्यामधे बरेच अंतर आहे. तरीही ह्या देवळामुळे आज सुद्धा अत्यंत शांत व गंभीर असे वातावरण निर्माण झालेले दिसते.

कष्टाची संपत्ती

गोवर्धन नावाचा एक मध्यम वर्गातला शेतकरी होता. त्याने आपल्या मुलीच्या लग्न खर्चाकरीता स्वतःची दोन एकर जमिन विकली. त्याचे त्याला दहाहजार रुपये मिळाले. ते घेऊन त्याने ते सुरक्षित नेऊन घरात ठेवले. परंतु त्याच वेळी त्याच्या एका नातेवाईकांने त्याला पैसे ठेवतांना पाहिले. व जरावेळाने गोवर्धन-दास बाहेर गेलेला व त्याची बायको परसदारी आहे हे पाहून त्याने ती संपत्ती चोरली व तो तेथून पळून गेला.

त्या नातेवाईकाचे नाव शंभुनाथ होते. त्याला सुद्धा. एक उपवर मुलगी होती परंतु हुंडा कसा द्यावा. ह्याची त्याला विवंचना होती. नवरदेव त्याच गावचा सोमनाथचा मुलगा होता. हातात पैसा येताच तो आपल्या मुलीचे लग्न निश्चित करण्या करीता सोमनाथच्या घरी निघाला.

घरातून बाहरे पडण्यापूर्वी त्याने चोरलेले पैसे एका जुन्या सामानाच्या आत ठेऊन माळ्यावर टाकून दिले.

शंभुनाथच्या मुलाने मंगलनाथने आपल्या वडीलांना माळ्यावर काहीतरी टाकत असतांना पाहिले होते. त्यामुळे त्याने वडिल बाहेर जाताच माळ्यावरून ती वस्तू खाली काढली व अंगरख्यात लपवून त्याचे चारपांच टारगट मित्र होते त्याना भेटावयास तो निघाला. रस्त्याने जात असताना मंगलनाथ मोठ्या आनंदाने गुणगुणत उड्या मारीत गेला. त्यामुळे त्याच्या खिश्यातून ती पैशांची थैली खाली पडली परंतु त्याला कळले-सुद्धा नाही. थोड्या वेळाने त्या गावच्या सावकाराची गाडी त्या रस्त्याने जात असताना सावकारला रस्त्यात पडलेली ती थैली दिसली त्याला शंका आली की थैली

पैशांने भरलेली असावी परंतु त्याने ती उचलून घेतली पण उघडून पाहिली नाही. कारण ज्याची हरवली तो शोधत येथे आला आणि आपल्याला पाहिले तर. त्या भितीने तो न थांबता निघाला.

सावकार जेव्हां दुकानात पोहोचला. तेव्हां तो त्या थैलीची गोष्ट अजिबात विसरून गेला. काही वेळाने त्याने शोधले परंतु सामानात त्याला ती थैली काही सापडली नाही.

परंतु असे घडले तेव्हां सावकाराचा नोकर सामान उतरवून घेत होता. तेव्हां त्याला सामानामध्ये ती थैली दिसली त्याने भरकन् ती आपल्या धोतराच्या सोग्यात कोंबली व काम संपताच तेथून पोबारा केला. घरी येताच त्याने ती उघडून पाहिली व त्यात बरीच संपत्ती पाहून त्याची व बायकोची तर बोबडी बसली ती त्याला म्हणाली–" अहो ऐकलेत कां जर लोकांना समजले की आपल्याकडे इतके सारे धन आहे तर नक्कीच ते आपले प्राण घेतल्याशिवाय रहाणार नाहीत व नक्कीच पुन्हां हे चोरून नेण्याचे कोणी धाडस करेल त्यामुळे आपण आत्ताच गुपचुप आपल्या मागील दारी पुरून ठेवू.

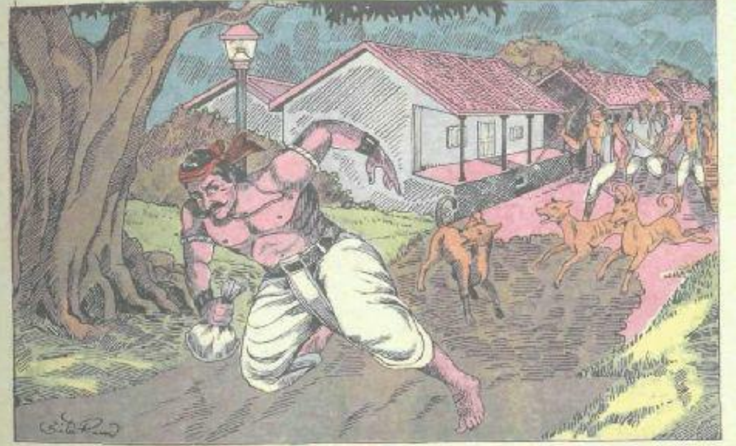
दोघे नवराबायको थैली लपविण्याकरीता जेव्हां खड्डा खणत होते. तेव्हां त्याचा शेजारी जानकीराम ह्याने लपून पाहिले त्याला वाटले त्या थैलीत किमंती वस्तू असली पाहिजे. जेव्हां सावकार व त्याची बायको ते धन लपवून घरात परत आली व त्यांनी दार लावले. तेव्हां जानकीरामने लपून छपून भितीवरून त्यांच्या परसात उडी मारली व जेथे ती थैली पुरून ठेवली होती ती उखणून काढून तो परत भितविरून उडी मारून स्वतःच्या घरात आला.

त्यावेळी मध्यरात्र उलटली होती व एक चोर नेमका जानकीरामच्या घरात चोरी करण्याच्या उद्देशाने आला होता त्याने जानकीरामने काहीतरी वस्तू शेजाऱ्यांच्या कडून चोरून आणतांना पाहिली होती त्याला वाटले की, जानकीराम सुद्धा आपल्या सारखाच एक चोर असावा. त्यामुळे त्याने मनात विचार केला की त्याच्या चोरलेल्या माला तील हिस्सा मागावा ह्या हेतूने तो समोर आला. जानकीरामने चोराला पाहिले व तो जोरात किंचाळणार तेवढ्यात त्याच्या लक्षात आले की, आपल्या हातात चोरून आणलेले सामान आहे. तेव्हां त्याने ती थैली दाराबाहेरच टाकली व तो धावत घरात आला व त्याने दार लावून टाकले.

चोर आपल्या नशिबावर अत्यंत खुष झाला त्याने ती थैली घेतली दुर्दैवाने एक-दोन कुंत्री भुंकत त्याच्या पाठीमागे लागली. त्यामुळे आजूबाजूचे लोक उठून बाहेर आले त्यांनीं ती माणसे बाहेर आलेली व पाहीली व घाबरून थैली रस्त्या कडेला टाकून तो पळून गेला.

त्या गावात एक ज्योतिषि रहात होता. अगदी पहाटे नदीवरून स्नान करून परत येत होता त्याला रस्त्याकडेला पडलेली थैली दिसलीं. ज्योतिषाने तीं थैली उचलून घेतली व त्यात पैसे आहेत हे पाहून तो अत्यंत आनंदीत झाला. घरात पोहचला नाही तोच त्याला आपल्या घरात काही गावकरी बसलेले दिसले ते लोकं लग्नाचा मुहूर्त विचारण्यास आलेले होते.

ज्योतिषाने त्यांना पहाताच ती पैशाची थैली उपरण्यात गुंडाळली व तेथेच टाकून दिली व त्या लोकांची विचारपुस करण्याकरीता ते त्याच्याजवळ गेले.

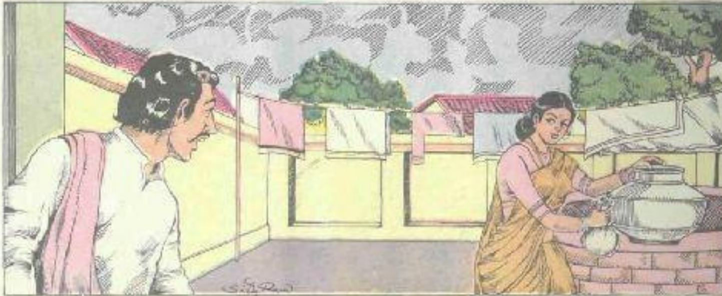
ज्योतिषाची बायको थोड्यावेळाने घाटावर धुणे धुण्यास निघाली. तिने झोपाळ्यावर मळलेले उपरणे पाहिले व तीने ते उचलून बादलीत टाकले.

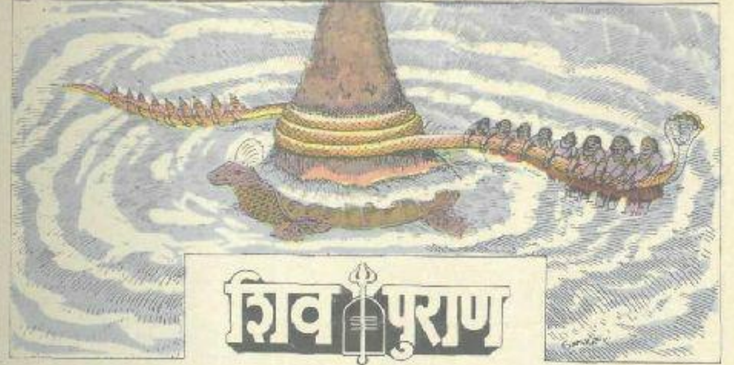
ज्योतिषाची बायको जेव्हां नदीच्या घाटावर पोहोचली त्यावेळी नेमकी तिची मैत्रिण म्हणजे गोवर्धन दासची बायको तेथे धुणे धुण्यास आलेली तिला दिसली. थोडा-वेळे दोघींनी गप्पा मारल्या नंतर त्यानी कपडे धुतले व चुकून दोघीनी धुतलेले कपडे एकमेकींच्या बादल्यात घातले. कारण दोन दिवसापूर्वीच दोघींनी बाजारातून एकसारख्या रंगाच्या बादल्या विकत घेतल्या होत्या त्या-मुळे त्यांना बादल्या बदललेले समजले नाही.

गोवर्धनदासची बायको घरी आली व मागीलदारी जाऊन ती कपडे वाळत घालू लागली. तेव्हां तिला बादलीच्या तळाशी एक थैली आढळली तिने अत्यंत आश्चर्याने ती उघडून पाहिली व त्यात इतके रुपये पाहून हर्षनादाने गुणगुणू लागली. तितक्यात गोवर्धनदास मागीलदारी येत बायकोला विचारू लागला–" अग, ऐकलेस का? मी काल संध्याकाळी माझ्या पेटीत तळाला पैसे ठेवले होते. ते कुठे दिसत नाहीत. तू कुठे पाहिलेस का? असे म्हणत त्यांनी आपल्या बायकोच्या हातातच ती पैशाची थैली पाहिली व तिला म्हटले– " अग, तू ह्याला कशाला हात लावलास? मी तर तासभर हे शोधत आहे. असे म्हणण त्याने ते स्वतःच्या हातात घेतले.

गोवर्धनदासच्या बायकोला हे समजेना की, हि थैली आपल्या बादलीत कशी काय आली काय घडले? परंतु तिने विचार केला की, बहुदा चुकून कपड्यांबरोबर आपण घेऊन गेलो असू परंतु नशिबाने हरवली नाही.

शेवट काही कां होईना गोवर्धनदासचे हरवलेले रुपये कशाना कशा तऱ्हेने त्याला पुन्हां मिळाले व त्यामुळे त्याच्या मुलीचे लग्न निर्विघ्न पार पडले.

देव पुन्हां विष्णूकडे गेले आणि म्हणाले–

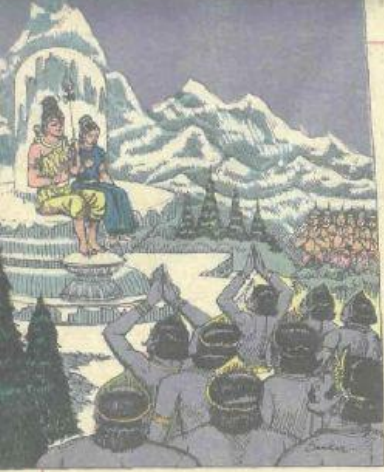
हे देवाधिदेवा! मंदर पर्वताची रवी कशी काय होणार? तो पर्वत तर जागचा हालत देखील नाही."

तेव्हां विष्णूने शेषनागाला आज्ञा केली की त्याने पर्वताला उपटून क्षीरसागरात टाकावे. ते देवाचे कार्य आहे. तेव्हां त्यानें दिरंगाई करू नये. शेषनागानें, विष्णूनें आज्ञा केली होती त्याप्रमाणे मंदर पर्वत क्षीरसागरात नेऊन टाकला.

देवांनी पुन्हां विनंती केली की, हा पर्वत धारण करण्याची शक्ति असेल असा कोणी तरी हवा. तेव्हां विष्णूने कूर्मरूप घेऊन आपल्या पाठीवर मंदरपर्वत धारण केला.

अशा तऱ्हेने सर्व प्रयत्न झाले. परंतु रवीची दोरी ऐवढी मोठी व बळकट कोठून मिळणार? तेव्हां वासुकीने दोरी होण्याचे मान्य केले आणि देव व दानव क्षीरसागराचे मंथन करू लागले. देवांनीं वासुकीच्या तोंडाकडची बाजू धरण्याचा आग्रह केला. पण राक्षस त्या गोष्टीस कबूल झाले नाहीत ते म्हणाले–" आम्ही वासुकीची शेपटी धरणार का? छे! छे! आम्ही ते नाही ऐकणार आम्हीच तोंडाकडची बाजू धरणार." अशा तऱ्हेने प्रतिस्पर्धेच्या भावनेनें राक्षसांनी हट्ट धरून शेपटीकडची बाजू धरायला देवांना सांगितले. व तोंडाकडची बाजू स्वतः धरली व ते खेचू लागले.

Restore 127

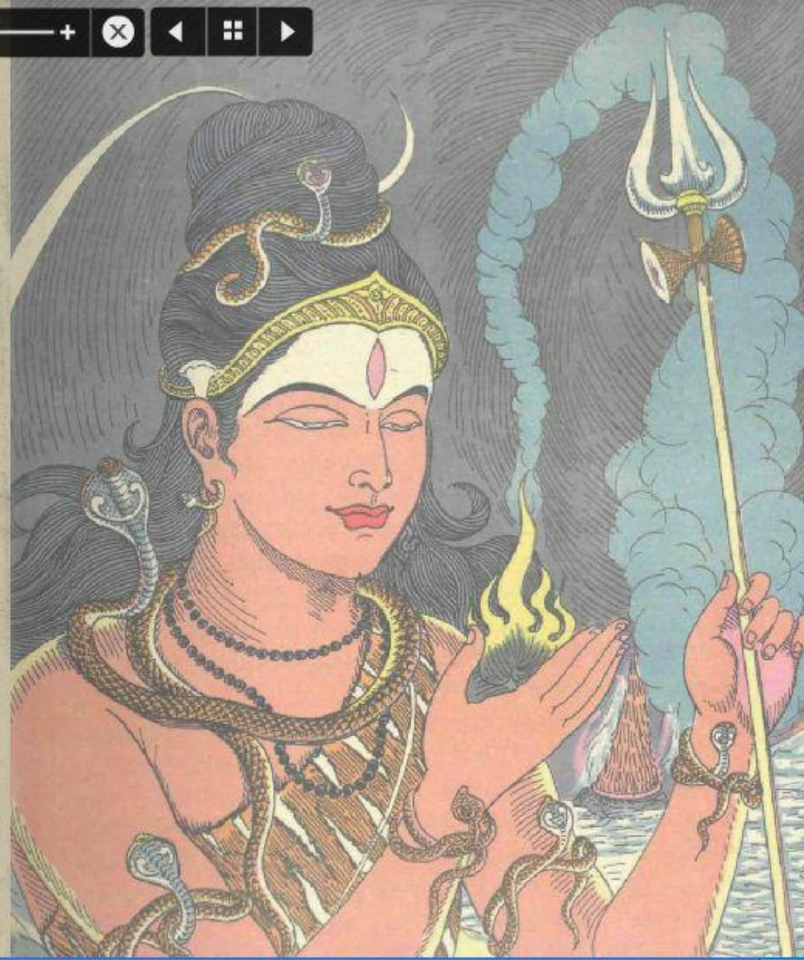

समुद्रमंथन सुरू झाले. वासुकीच्या तोंडातून वाफा व ज्वाळा येऊ लागल्या आणि राक्षस फार घाबरून गेले. देव देखील घाबरून गेले. परंतु त्यांना तितका त्रास झाला नाही. तरी देव दानवांनी अशा तऱ्हेने बराच काळ समुद्रमंथन केले. परंतु क्षीरसागरातून अमृत निघाले नाही. उलट हलाहल विष निघाले आणि ते वेगाने चारीबाजूला पसरू लागले. ते पाहून सर्वांची बोबडी वळाली.

ते पाहून देवदानव दोघेही भयभीत झाले कोणाला काय करावे सुचेना सर्व कैलास लोकांकडे धावले आणि सदाशीवाला साष्टांग नमस्कार करून प्रार्थना करू लागले–"हे देवाधिदेवा महादेवा! हे हलाहल त्रिलोकाला भस्म करील की काय अशी भीती वाटू लागली आहे. तेव्हां या त्रिलोकाचे रक्षण कर. तूच या त्रिलोकाचा स्वामी धनी आहेस. तुझे तेज पाहून देव इंद्र ब्रह्मदेव स्वत: विष्णूदेखील आश्चर्य-चकित होत आहे."

त्रिलोकात हाहा:कार उडून गेलेला पाहून सदाशिवाचे हृदय द्रवित झाले आणि तो पार्वतीला म्हणाला–"पाहिलेस, यांनी सर्वांनी मिळून समुद्रमंथन केले आणि हलाहल विष त्यातून निघाले. आता हे सगळेच घाबरून गेले आहेत. त्याना अभय दान देणे आपले कर्तव्य आहे. म्हणून मी हे हलाहल विष पिऊन टाकणार आहे. जगाचे रक्षण आपण केले पाहिजे." ह्याला दुसरा उपाय नाही.

शंकर म्हणाला त्याला पार्वतीने होकार दिला. शंकराने त्रिलोकात पसर-लेले हलाहल विष एकत्र करून ते आपल्या कंठात ठेवले परंतु शंकरावर देखील विषाचा परिणाम अल्प का होईना पण झाल्याशिवाय राहला नाही. त्याचा कंठ काळानिळा झाला. तेव्हां पासून त्याचे नांवच निळकंठ पडले आणि तेच त्याचे एक आभुषण ही ओळखले जाऊ लागले.

त्यानंतर देवादानवांनी पुन्हां क्षीरसागराचे मंथन सुरू केले. तेव्हां सर्वांत आधी कामधेनू उत्पन्न झाली. तिला ऋषी मुनी घेऊनगेले. त्यानंतर उचैश्रवा नावाचा एक पांढरा घोडा निघाला. बलीने व नंतर इंद्राला त्याचा मोह सोडण्यास सांगितले.

नंतर क्षीरसागरातून ऐरावत नावाचा चार दात असलेला एक पांढरा हत्ती निघाला. त्याच्या पाठोपाठ क्षीरसागरातून अनुक्रमे पारिजातक व अप्सरा निघाल्या आणि त्यानंतर लक्ष्मी निघाली. तिने स्वतः विष्णूला वरले. लक्ष्मी बरोबर क्षीरसागरातून चंद्र निघाला. यां सर्वांनंतर स्वतः धन्वन्तरी अमृत कलश घेऊन बाहेर आला परंतु तो कलश राक्षसानी हिसकावून घेतला आणि दूर पळून जाऊन अमृतासाठी आपसात मारामारी करू लागले. तेव्हां देव विष्णूकडे जाऊन म्हणाले–"देवाधिदेवा, तुझ्या सल्ल्याप्रमाणे आम्ही समुद्रमंथन केले. आणि अमृत काढले. पण राक्षसांनी ते पळवून नेले आहे. तेव्हां विष्णू त्यांचे सांत्वन करून म्हणाला–"मी काहीतरी युक्ती करून तुम्हांला ते देववितो."

दुसऱ्या क्षणाला विष्णूने मोहिनीचे रूप घेतले आणि राक्षस होते तिकडे गेला. तिला पाहून सर्व राक्षस अमृताची गोष्ट पार विसरून गेले आणि तिच्या चारी बाजूला घोळका करून उभे राहले. त्यांच्याकडून त्याच्या भांडणाचे कारण विचारून घेऊन मोहिनी म्हणाली–"मी करीन ते तुम्हांला मान्य असेल तर मी सर्वांना ते वांटून देईन." राक्षसांनी होकार दिला.

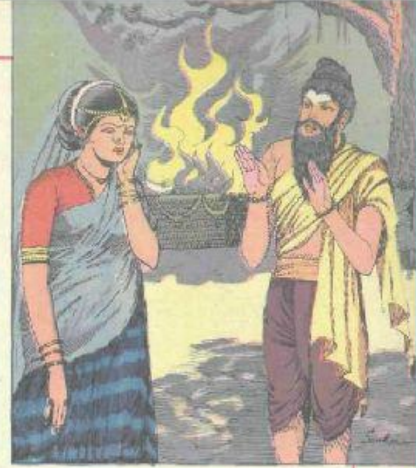
मोहिनीने देवांसुरांना निरनिराळ्या पंक्तीत बसायला सांगितले आणि पहिल्याने देवांच्या पंक्तीत अमृत वांटायला सुरवात केली. राक्षसांनी मोहिनीला ती करील ते करण्यास होकार दिला होता. म्हणून त्यांना अन्याय वाटला तरी ते काही बोलले नाहीत. सर्व देवांचे अमृतपान झाल्यावर विष्णूने आपले मोहिनी रूप सोडले. शंकराला विष्णूने मोहिनी रूप घेऊन राक्षसांना फसविले व देवांना अमृत वाटले ही गोष्ट कळल्यावर तो पार्वतीसह वृषभ वाहनावर बसून विष्णूच्या दर्शनाला आला. व विष्णूला म्हणाला–"मी तुझी अनेक रूपे व अवतार पाहिले आहेत. परंतु तू मोहिनीचे रूपात धारण केले होतेस. ते पहाण्याची इच्छा माझ्या मनात आहे. ते पहाण्यासाठी मी इतक्या दुरून आलो आहे."

राक्षसांना मोहित करण्यासाठी मी जे रूप धारण केले होते तुला देखील दाखवितो." असे म्हणत विष्णू अदृष्य झाला आणि थोडयावेळाने चेंडू खेळत असलेल्या मोहिनी रूप प्रकट झाला.

मोहिनीचे ते सुंदर रूप पाहून शंकर शेजारी पार्वती व त्याचे गण आहेत हे विसरून गेला आणि मोहिनीच्या पाठोपाठ धावू लागला परंतु लगेच ती विष्णूची माया असल्याचे शंकराच्या लक्षात आले तेव्हां विष्णूने शंकराच्या आत्मनिष्ठेची प्रशंसा केली.

त्यानंतर शंकर विष्णूचा निरोप घेऊन पार्वतीसह कैलास लोकी परतला.

प्राचीन काळी अयोध्येला बाहु नावाचा राजा राज्य करीत असे. त्याच्या राज्यावर हैहयवंशी राजाने स्वारी करून त्याला हाकलवून लावले. बाहु आपल्या दोघां बायकांना घेऊन जंगलात राहू लागला.

जंगलात बाहूची एक बायको गरोदर असतांच बाहू मरण पावला. तेव्हां त्याची गरोदर बायको सती जाण्यास तयार होऊन त्याच्या चितेजवळ आली. तेव्हां और्वी नामक एका मुनीने पुढे येऊन तिला सांगितले–"मुली! तुला एक मुलगा होणार आहे. तू सहगमन करून कसे चालेल ?

म्हणून तिने सहगमन केले नाही. तेव्हां तिच्या सवतींनी नकळत तिला विष दिले परंतु तिला मुलगा झाला व त्याच्या बरोबर विष पण बाहेर आले म्हणून त्याचे नाव सगर (विषासह) पडले. सगर एक मोठा चक्रवर्ती राजा झाला आणि और्वी

ऋषीच्या कृपेने त्याने अश्वमेध यज्ञ पण केला.

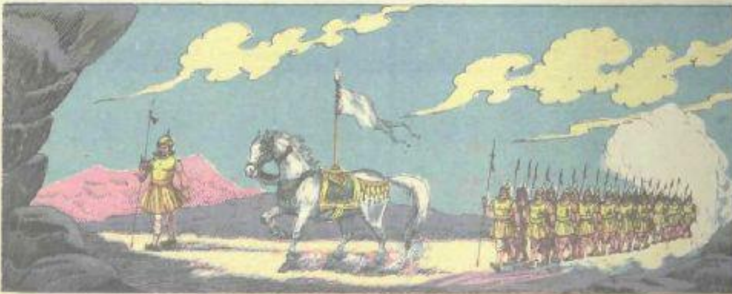
सगर राजाला सुमती व केशिनी नावाच्या दोन राण्या होत्या परंतु त्याला मुलबाळ नव्हते म्हणून तो राजधानी बाहेर जंगलात जाऊन और्वी मुनींना भेटला.

और्वी मुनी त्याला म्हणाले–" राजा तुला अपत्ययोग आहे. परंतु तुलां आपल्या दोघां राण्यांना बरोबर घेऊन जाऊन कैलास पर्वतावर तपश्चर्या करावी लागेल. सगराने त्याप्रमाणें तपश्चर्या केली. शंकराने प्रसन्न होऊन त्याला पुत्रप्राप्तीचा वर दिला. व तुला दोन मुलगे होतील असे सांगितले.

सगर राजधानीत परतल्यावर त्याच्या दोघा राण्यांना यथासमयी एकेक मुलगा झाला. त्याचे नांव असमंजस होते. और्वी मुनी म्हणाले–" सुमतीला जो मुलगा झाला. आहे त्याच्यात खरोखरी साठ हजार मुले आहेत.

म्हणून त्या मुलाचे साठ हजार तुकडे करून ते निरनिराळ्या मडक्यात ठेवण्यात आले आणि साठ हजार मुलगे जन्मले. केशिनीचा मुलगा असमंजस याची सर्व कामे राजाला असमंजस वाटतील अशीच होती. तो लहान थोर माणसांना उचलून नदीत फेंकून देई. प्रजा राजाकडे आपले गाऱ्हाणे घेऊन गेली. म्हणून सगर राजाने असमंजसला राजधानी बाहेर हाकलून लावले.

त्यानंतर राजाने पुन्हां अश्वमेध यज्ञ करण्याचे ठरविले. त्याने यज्ञाचा अश्व सोडला व त्याच्या रक्षणासाठी आपल्या साठ हजार मुलांना पाठविले. तो अश्व एका जागी एकाएकी अदृश्य झाला. तो कोठे गेला ह्याचा मुलांनी त्याचा शोध केला. पण तो कोठे दिसला नाही. तेव्हां मुलांनी परत येऊन सगर राजाला ते वर्तमान सांगितले. तेव्हां राजाने रागाने मुलांना पृथ्वी खणून अश्व कोठे लपला आहे हुडकून काढायला सांगितले. त्या कामगीरीवर सर्व मुले निघाली. त्यांना साष्टांग नमस्कार केला.

देवीचे अलंकार

नागवर एक खेडेगांव होते. त्या गावात एक देवीचे देऊळ होते. नागवरगावाला लागुनच एक केशवपुर नावाचे गाव होते. तेथील जमिनदाराने देवीच्या उत्सवात मुर्तीला घालण्याकरीता नथ, माळ सरी बांगड्या असे अनेक प्रकारचे दागिने घडविले. त्यावेळेपासून देवीची प्रतिमा सुंदर व आकर्षक दिसू लागली. ते दागिने कोणी चोरून नेऊ नयते म्हणून त्या दागिन्यांची जबाबदारी देवळाचा पुजारी शिवराम ह्याच्यावर सोपविण्यात आली.

शिवरामची बायको एक नंबरची हट्टी व भांडखोर होती. तीने कोणतीही गोष्ट मागितली व त्याने आणली नाही तर ती आकाशपाताळ एक करीत असे.

देवीच्या मुर्तीला दागिने घडविले असल्याची बातमी जेव्हां तिला समजली तेव्हां तिची आशा त्याच्यावर पडली. रोजच्या रोज नवीन दागिने घालावे असे तिला वाटू लागले. त्या कारणास्तव ती पतीला रोज त्रास देऊ लागली की देवीचे दागिने काढून त्याने आपल्याला आणून द्यावे.

आपल्या पत्नीचे बोलणें ऐकून शिवराम उभा हादरून गेला. तिला झिडकारीत म्हणाला–" अग, तुला काय वेडबीड लागले नाही नां! एखाद्या साध्या बाईने देवीचे अलंकार घालणें म्हणजे महापाप आहे. त्यातुनही तुला दागिने घालावेसेच वाटले तर थोडा दम धर मी तसेच दागिने तुला घडवीन."

परंतु त्याच्या बायकोला ते म्हणणे पटले नाही. ती उलट त्यालाच धमकावणीच्या सुरात म्हणाली–" हे बघा, आज रात्री जर कां देवीचे दागिने काढून तुम्ही मला आणून दिले नाहीत तर उद्या पहाटेच्या आत आपल्या परसदारी कडूलिंबाच्या झाडाला

मेघना दाते

माझे लटकते प्रेत तुम्हांला पहायला लागेल. शिवरामच्या मनांत आले की आपली बायको म्हणते ते नक्कीच करून दाखवते म्हणून तो घाबरून गेला. तो त्याच रात्री देवीच्या देवळात गेला. व देवीच्या मुर्ती समोर हात जोडून प्रार्थना करीत देवीला म्हणाला–"हे, कालीमाते ! तुला तर माझ्या बायकोचा हट्टी भाडकुंदळ स्वभाव माहित आहे. तिची समजून घालून मी हे तुझे दागिने सर्वच्या सर्व परत तुला आणून देईन. मी घोर अपराध करीत आहे तरी सुद्धा तुझी प्रार्थना करतो की, मी करीत असलेल्या चुकीच्या कार्याकरीता मला एकवार क्षमा कर." असे म्हणत त्याने देवीच्या मुर्तींवरचे सर्व दागिने काढले व एका फडक्यात बांधून घेतले.

शिवराम देवळातून बाहेर पडत होता तेव्हा कालीदेवीची दुसरी एक गांव देवी तिला भेटायला आली तिने शिवरामची सर्व करणी पाहिली तिनें कालीं देवीला विचारले–"हा दुष्ट तर तुझे सर्व दागिने काढून घेऊन जात आहे. हे पाहून सुद्धा तू अशी गप्प कां बसली आहेस? अलंकार-रहित तुझ्या मुर्तीला शोभा येणार नाही. त्या करीता तू त्या पुजाऱ्याला चांगला धडा दे.

त्यावर कालीमाता स्मित करीत म्हणाली–"हा शिवराम माझा भक्त आहे. त्याने मला वचन दिले आहे की, तो माझे दागीने मला परत देईल. मी त्याच्या बायकोला चार दिवसाचा अवधी दिला आहे. जर कां चार दिवसात तिने मला माझे दागिने परत केले नाहीत तर ती डोके फुटून मरून जाईल.

सोन्याचे दागिने फडक्यात बांधून घेऊन जात असतांना शिवरामने त्यांचे शेवटचे बोलणें ऐकले. व तो भीतीने थरथरू लागला. व देवीच्या मुर्तीकडे एकटक पहात उभा राहिला. परंतु त्यापुढे त्याला काही ऐकू आले नाही. त्यामुळे शिवरामच्या मनांत एक शंका आली.

शिवरामने सावधगिरीने देवळाच्या दाराला कुलूप लावले व दागिने घेऊन घरीं

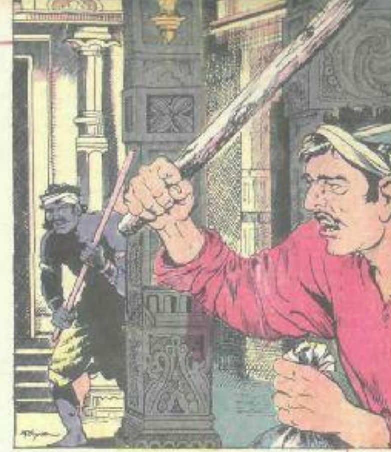
आला. आणि सारे दागिने आपल्या बायकोच्या हातात देऊन मोकळा झाला. दागिने पाहून तिचा आनंद गगनात मावेनासा झाला. त्याचक्षणी तिने सारे देवीचे अलंकार अंगावर घातले.

शिवरामने आपल्या बायकोकडे रागाने पाहिले आणि देवीचा झालेला वार्तालाप तिला ऐकवला. तेव्हां रमाबाईने चिडीने नवऱ्याकडे पाहिले व त्याना म्हणाली–"तुम्ही तर भित्रे आहांत म्हणुन तुम्ही ह्या शंकेने भयाकुल झाला आहात व दागिने परत मागता आहांत पण काही झाले तरी मी हें दागिने काढून देणार नाही."

"देवी माते, माझ्या बायकोला वाचविणें आता तुझ्याच हातात आहे." असे म्हणत त्याने मनोमन देवीची प्रार्थना केली.

तीन दिवस उलटले तरी सुद्धा रमाबाईने अंगावरचे दागिने काढले नाहीत. शिवरामला देवीच्या बोलण्यावर विश्वास होता तो घाबरून गेला.

बरोबर त्याच दिवशी रमाबाई अंगावरचे दागिने न काढता झोपी गेली. बरोबर अर्ध्यारात्रीनंतर शिवरामच्या घरात एक चोर घुसला रमाबाई गाढ झोपेत असताना चोराने रमाबाईच्या अंगावरचे दागिने अलगद काढले. नंतर तो ते गाठोड्यात बांधून देवींच्या देवळाकडे निघून गेला.

चोराची योजना होती की ह्या दागिन्यां सोबत देवीचे दागिने काढून घ्यावे व पळून जावे. परंतु तो जेव्हां देवळापाशी पोहोचला तेव्हां पाहातो तो काय देवळाचे दार उघडेच होते. ते पाहून त्याला आश्चर्य वाटले त्याला वाटले की आपल्या आधीच कोणीतरी देवळात शिरून दागिने चोरून घेऊन गेले असावे. तो देवळात घुसला पहातो तो काय देवीच्या अंगावर एकही दागिना आढळला नाही त्याने विचार केला की, एक तर आपल्या आधी कोणीतरी चोर येऊन दागिने घेऊन गेला असेल किंवा पुजाऱ्याने चोरीच्या भीतीने आपल्या घरी नेऊन ठेवले असावेत. असे वाटून तो निराश होऊन परत जात होता.

त्याच वेळी दुसरा चोर दागिन्यांच्या आशेने देवळात येत होता. तो रागारागाने त्याला म्हणाला–"अरे दुष्टां तू माझ्या आधी येऊन देवीचे दागिने चोरून नेत होतास काय? असे म्हणत त्याने त्याच्या डोक्यावर हातातील काठीचा प्रहार केला.

दुसऱ्या चोरांने तेव्हांच ताडले होते त्यामुळें त्याने दुसऱ्याच्या डोक्यावर प्रहार केला व दोघे बेशुद्ध होऊन देवीच्या दारापाशी कोसळले.

पहाटे रमाबाईला अचानक जाग आली. व आपल्या अंगावर एकहीं दागिना नसलेला पाहून किंचाळून ओरडली वतिने नवऱ्याला गदागद हलवून उठवले. नवरा खूप घाबरला व उठून सरळ देवीच्या देवळाकडे धावत सुटला तेथे दोन चोरांना गाठोड्या-सह बेशुद्धावस्थेत पाहून त्याने काय प्रकार घडला असावा हे जाणले.

शिवरामने गाठोड्यातील अलंकार बाहेर काढले व तो एक एक करून देवीला घालू लागला तितक्यात त्याची पत्नी रमाबाई तेथे येऊन पोहोचली. पत्नीला पाहून शिव-राम म्हणाला–"अग ऐ पहातेस नां! देवीनेच सांगितले होते की, चौथ्या दिवशी जर दागिने परत आणले नाहीस तर तुझी बायको डोके फुटून मरून जाईल. ही गोष्ट मी स्वत: माझ्यां कानांने ऐकली होती परंतु तो माझा एक भ्रम आहे म्हणून तू माझा तिरस्कार करू लागलीस.

तेव्हां रमाबाईने देवीला साष्टांग नमस्कार घातला व म्हणाली–"आई, मी एक मूर्ख बाई आहे. तुझा भक्त असलेल्या माझ्या पतीची प्रार्थना ऐकून मांझे प्राण वाचविलेस आता ह्या क्षणांपासून मी सुद्धा तुझी मनो-भावे सेवा करेन. तुझी भक्तीं करेन.

ह्यानंतर गावचा पहारेकरी तेथे येऊन पोहोचला व तेव्हांच शुद्धीवर येत असलेल्या त्या दोन्ही चोरांना त्यांनी पकडले व न्यायाधिशाकडे खेचित नेले.

ह्या गोष्टीनंतर रमाबाईने आपला हट्टी स्वभाव व भांडकुदळ पणा सोडून दिला व तींने आपल्या नवऱ्याचे म्हणणें ऐकून देवींच्या भक्तित लीन होऊन राहिली.

चाणक्याची गोष्ट

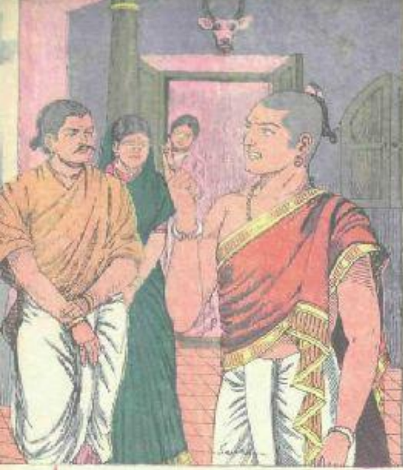
प्राचिन काळात चणक नावाच्या गावात चणि नावाचा एक ब्राह्मण रहात होता. तो जैन धर्माचा भोक्ता होता. त्याच्या पत्नीचे नाव चणेश्वरी होते. त्यांना एक मुलगा होता. हाच चाणक्य नावाने इतिहासात प्रसिद्ध पावला.

चाणक्यने इतर मुलांसारखा साधारण जन्म घेतला नाही. त्याला जन्मत:च सर्व दात होते. ऋषिमुनीनें ब्राह्मणाला सांगितले की, जन्मत:च दात घेऊन येणारी व्यक्ति राजा बनते. परंतु चाणक्यचे वडिल भौतिक इच्छेपेक्षा परलोकचीच जास्त काळजी करीत असत. त्यामुळे त्यांनी आपल्या मुलाचे सारे दात काढून टाकले की, आपल्या मुलाला भौतिक सुख उचित नाही. ह्या घटनेनंतर मुनींनी आपली भविष्य वाणीं सांगितली की, चाणक्य परोक्ष रूपानें राज्यकारभार करेल.

चाणक्यने सर्वशास्त्रविद्यांचा अभ्यास केला. उपवर झाल्या नंतर त्याने एका गरिब ब्राह्मणाच्या मुली बरोबर लग्न केले. एकदा चाणक्यचीं बायको आपल्या लहान भावाच्या लग्नानिमित्ताने आपल्या माहेरी गेली असतांना तिच्या इतर लहानमोठ्या बहिणीही तेथे आल्या होत्या. त्या सर्वांचे पती मोठमोठ्या हुद्द्यावर कामाला होते. सर्व सुखीसंपन्न होते. त्यामुळे त्या सर्व बायकांनी चाणक्यच्या बायकोचीं गरीब म्हणून खूप अवहेलना केली. त्या अपमानानें ती घरीं निघून आली. आपल्या बायकोची दयनिय अवस्था पाहून चाणक्य धन कमावण्याच्या हेतूने घराबाहेर पडला.

चाणक्यला माहित होते की, पाटलीपुत्रचा राजा नंद ब्राह्मणांचा खूप आदर करतो. म्हणून तो पाटलीपुत्रला आला व राज-दरबारात जाऊन एका रिकाम्या आसनावर

Restore 127

बसला. ते आसन राजा नंदचे होते. थोड्यावेळाने नंद व त्याचा मुलगा तेथे येऊन पोहोचले. तेव्हां दरबारातील एका सेविकेने चाणक्यकरीता दुसरे एक आसन आणले त्याला तेथे बसण्यास सांगितले परंतु तरी सुद्धा चाणक्य तेथून हालला नाही. उलट त्याने आपले कमंडलू दुसऱ्या एका आसनावर ठेवले एकावर काठी ठेवली व तिसरीवर शाल काढून ठेवली चौथ्यावर यज्ञोपवीत काढून ठेवले. त्याचे करणे त्या सेविकेला सहन झाले नाही तिने चाणक्यला लाथ मारून उठविले राजदरबारातून हाकलवून लावले. त्याने तेव्हां प्रतिज्ञा केली की, नंदवंशाचे निर्मुलन करेन तेव्हांचा नावाचा चाणक्य. चाणक्यला प्रथमपासूनच माहीत होते कीं आपण कोणत्या तरी योग्य माणसाच्या सहाय्याने राज्यकारभार करू. तेव्हां तो प्रतिनिधीच्या रूपाने राजा बनण्यास योग्य कोण आहे अशा माणसाच्या शोधात निघाला. तो भटकत मोर पाळणाऱ्या लोकांच्या गावांत आला की, जे लोक राजाचे मोर पाळतात. चाणक्यला समजले की गावच्या पाटलाचीं मुलगी गर्भवती आहे. व तीला सूर्याला पिण्याचे डोहाळे लागले आहेत.

चाणक्याने गावच्या पाटलाला जाऊन सांगितले कीं, तुमच्या मुलीच्या गर्भातून जन्मणारे मुल मला सांभाळण्यास देत असाल तर मी तिचे डोहाळे पुरवू शकतो. ही अट पाटील व त्याच्या बायकोने मान्य केली.

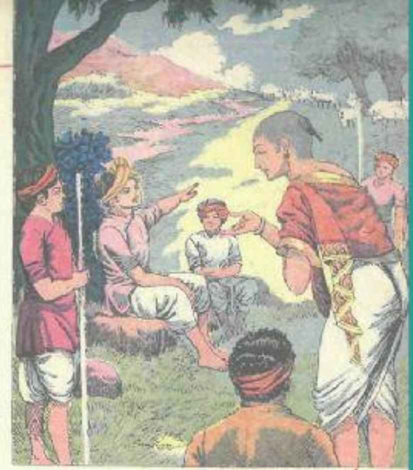
चाणक्यने एक झोपडी बांधवली व त्याच्या छताला एक झरोका ठेवला. जेव्हां रात्र होई तेव्हां चंद्राची किरणें आत येत त्या ठिकाणी एक दुधाचे भांडें ठेवलें. व त्या गर्भवती मुलींला बोलावून आणून म्हटले–"हे बघ तो चंद्र आहे त्याला पिऊन टाक. तिला जेव्हां हे खरेच वाटले तेव्हां तिला समजेना काय करावे. परंतु छतावर बसलेला माणूस जेव्हां तो झरोका हळूहळू बंद करू लागे. तेव्हां त्या गर्भवती मुलीला आनंद होई की आपण खरेच चंद्राला पिऊन टाकले. ह्याकारणानेच तिनें जन्म दिलेल्या मुलाचे नामकरण चंद्रगुप्त असे केले गेले.

ह्यानंतर चाणक्यने संपत्ती कमावण्याच्या इच्छेने देशाटन करण्यास आरंभ केला. त्याला परत गांवी यायला अनेक वर्षे लोटली. त्याने जेव्हां गावांत पाऊल टाकले तेव्हां त्याला अनेक मुले तेथे खेळतांना दिसली. त्याच्यात चंद्रगुप्त सुद्धा होता. तो राजा सारखा वागत होता. इतर मुले त्याला राजा मानून त्याचे सांगणे ऐकत होती. चाणक्यानी चंद्रगुप्तला ओळखले नाही. त्याचे वर्चस्व पाहून त्याला आश्चर्य वाटले. त्यांनी त्याच्या शक्तिची परिक्षा घेण्याकरीता त्याला विचारले. की मला कोणती तरी वस्तू दान कर.

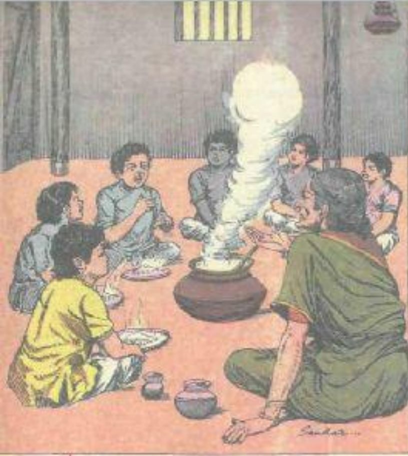
चंद्रगुप्तने झटक्यात आज्ञा केली–"घ्या, दूरवर दिसणाऱ्या गाईंना हांकत घेऊन जा. मी दान केल्या सांगितल्यावर आपल्याला कोणी अडविण्याची हिम्मत करणार नाही!"

चाणक्य अत्यंत प्रसन्न झाला. त्यांनी इतर मुलांकडे त्याच्या विषयी चौकशी केली तेव्हां त्याला समजले की तो मुलगा चद्रगुप्त आहे.

"बाळ, तू जेव्हां राजा होशिल तेव्हां तुला राज्य पाहिजे नां! त्याकरीता तू माझ्याबरोबर चल. मी तुला राज्य मिळवून देतो. असे सांगून चाणक्य चंद्रगुप्तला आपल्या बरोबर घेऊन गेला.

चाणक्यने जेवढी संपत्तीं कमावली होती. त्यांने एक सैनिक दल एकत्र केले. त्यांच्या मदतीने त्याने पाटलीपुत्रला घेरले. परंतु पाटलीपुत्रच्या शक्तिशाली सैन्यांने चाणक्यच्या सैन्याला सहजतेने नामोहरण केले. चाणक्य व चंद्रगुप्त आपापले प्राण वाचवून पळून गेले. नंदच्या सैनिकांनी त्यांना पकडण्याकरीता त्यांचा पाठलाग केला. चाणक्य व चंद्रगुप्त जेव्हां एका तळ्याकांठी येऊन पोहोचले तेव्हां त्यांचा पाठलाग करीत सैनिक अगदीं त्याच्याजवळ येऊन पोहोचले. तेव्हां चाणक्यानी एक युक्ती केली. ते स्वतः एका मुनीचे सोंग घेऊन तपस्व्यासारखे बसले व त्यांनी चंद्रगुप्तला सरोवरात जाण्याची

आज्ञा केली. घोडेस्वार जेव्हां चाणक्यच्या जवळ आले तेव्हां त्यांनी चाणक्यला विचारले–"बाबा, इकडे कोणीं पळत आलें होते कां?" तेव्हां चाणक्यांनी तळ्याकडे बोट करीत चंद्रगुप्तला दाखविले. तेव्हां सैनिक तावडतोब घोड्यावरून खाली उतरला व तळ्यात उतरण्याकरीता कपडे काढू लागला. तेव्हां झटक्यात चाणक्य उठू उभा राहिला व सैनिकींची तलवार उपसून त्याने त्याची मान उडवून टाकली.

ह्यानंतर चाणक्य व चंद्रगुप्त त्या सैनिकांच्या घोड्यावर स्वार होऊन तेथून पळून गेले. त्यावेळेस चाणक्याने चंद्रगुप्तला विचारले–"त्या शिपायांनी पाण्यात उभ्या असलेल्या तुला पाहिले तेव्हां तुला कसे वाटले."

"मी तावडतोब असा विचार केला की, पुढचे कर्तव्य काय हे स्वतः गुरुजीना ठाऊक आहे." चंद्रगुप्ताने झटक्यात सांगितले.

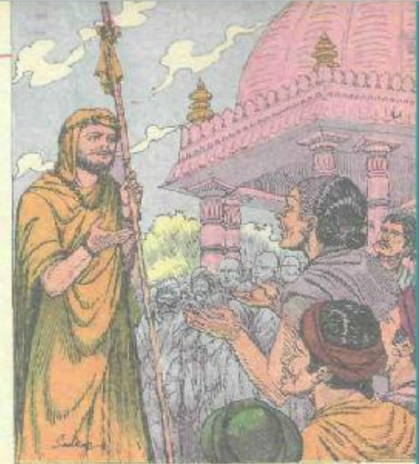
हे उत्तर ऐकताच चाण्क्याने असा विचार केला की चंद्रगुप्त राजा होईल आणि मी त्याचा गुरू बनेन. तरी सुद्धा चंद्रगुप्त आपला विश्वासपात्र राहिल व आपल्या आज्ञेचे पालन करेल. तितक्यात आणखी एक सैनिक त्यांचा पाठलाग करीत त्यांच्या पाठीमागे येऊ लागला. चाणक्याने युक्तीने त्यालाही ठार मारले. ह्यावेळी त्याने एका कपडे धुणाऱ्या माणसाला असे सांगून पाठवून दिले व त्याच्या जागी स्वतः उभा राहला. तो त्याला म्हणाला–"अरे ऐक, राजा धोबी लोकांवर असंतुष्ट झाला आहे व त्यांनी त्या सैनिकांला तुम्हांला पकडून आणण्यासाठी पाठविलें आहे. आणि तो पळून गेल्यावर त्याच्याजागी उभा राहला. चंद्रगुप्तला पुन्हां पाण्यामध्ये पाठवून दिले. व त्याही सैनिकाला पूर्वीसारखे ठार करून ते दोघे त्याच्या घोड्यावर बसून निघाले.

भुकेने तडफडत कसे बसे ते संध्याकाळपर्यंत एका गावच्या वेशीपर्यंत पोहोचले. नंतर ते दोघे गावभर पायी भटकले व विचार करू लागले की कोण आपल्याला खायला देईल. तितक्यात त्यांना एक विचित्र दृष्य दिसले. एका वयस्क बाई स्वयंपाक करून तो थाळीतून वाढून आपल्या मुलांना देत होती. त्यातील एका मुलाने घाईने जेवणात हात घातला तेव्हां त्याचा हात पोळला. ते पाहून त्याची आई त्याला म्हणाली–"अरे बाळ हे रे काय ! तू सुद्धा चाणक्यासारखा मंदमति झाला आहेत वाटते ?"

एका अनोळखी बाईच्या तोंडून असे उद्गार बाहेर पडलेलें ऐकून चाणक्य आश्चर्यचकित झाला. त्याने त्या घरात प्रवेश करीत त्या बाईला विचारले–"बाई, तुझ्या ह्या म्हणण्याचा अर्थ काय ?"

"बाळ, हळूहळू खात गेले पाहिजे. परंतु ह्याने सरळ थाळीमध्येच हात घातला व पोळून घेतला. त्यामुळे ह्याने सुद्धा चाणक्य सारखाच मुर्खपणा केला. आजूबाजूच्या नगरांवर विजय प्राप्त करून मग त्याने राजधानीला घेरले पाहिजे होते." बाईने सांगितले.

ह्यानंतर चाणक्य चंद्रगुप्तला बरोबर घेऊन हिमवत्कूट नावाच्या राज्यात जाऊन पोहोचला व त्या नगरात राज्यकारभार करणाऱ्या पर्वतक राजा बरोबर त्याने एकजुटी केली. त्या एकजुटीच्या अटी अशा होत्या. नंदराज्य जिकण्या साठी पर्वतकला चाणक्य मदत करेल. त्याच्या बदल्यात नंदराज्य हारल्या नंतर त्या राज्यातील अर्धा भाग त्याला प्राप्त होईल.

त्या त्यांच्या समजुतीनुसार चाणक्य व पर्वतक दोघांनी मिळून पाटलीपुत्रच्या परीसरातील अनेक गावांवर विजय मिळविण्यात सुरवात केली. परंतु एका नगरांवर त्यांना विजय मिळविता येईनां तो कसा काबीज करावा ह्यावर काही उपाय न सापडल्या मुळे चाणक्याने त्रिदंण्डी संन्यासाचा वेष घेतला व त्याने नगरात प्रवेश केला. त्या नगरात सप्तमातृकाचे मंदीर होते. तेथील लोकांचा विश्वास होता की, त्या देवळात सात देवी रहातात. त्या नगराचे रक्षण करतात, दुष्मनांच्या वारंवार हल्ल्यामूळे

त्रस्त झालेल्या प्रजेतील लोकांनी त्या वेष-धारी चाणक्याला विचारले–"स्वामी, ह्या हल्ल्याचा शेवट केव्हां होईल ?"

"लोकहो, हा हल्ला असाच चालू राहिल जोपर्यंत सप्तमातृक हे देऊळ सोडून जात नाहीत. संन्याशाच्या बोलण्यावर विश्वास ठेवून लोकांनी देवळातील देवीच्या मुर्ती काढून बाहेर आणल्या. ह्यानंतर चंद्रगुप्त व पर्वतकला चाणक्याचा हेतू समजला त्यावर त्यानी आपला हल्ला करण्याचेसोडून देण्याचे नाटक केले व ते परत जाऊ लागले ते सैनिक निघून जांत असल्याचे पाहून नगरवासियांना अत्यंत आनंद झाला. व ते आनंदाने नाचू लागले. ते पाहून शत्रूसैन्यांने अचानक हल्ला करून ते नगर हस्तगत केले.

चाणक्याने पाटलींपुत्र नगरावर आक्रमण केले. ह्या युद्धात नंदराजा पराभूत झाला व तो चाणक्याच्या अधीन झाला. तेव्हां चाणक्याने नंदला प्राणमुक्त करीत म्हटले–"हे राज्य सोडून निघून जा. बरोबर तुला तुझ्या रथात जेवढी मावेल तेवढी संपत्ती घेऊन जा.

चाणक्याच्या आज्ञेनुसार राजा नंद रथात आपल्या दोन बायका व मुलगी दुर्धरा ह्यांना बसवून काही दागदागिने घेऊन निघाला. रस्त्यात घोड्याच्या रथात स्वार होऊन येत असलेला चंद्रगुप्त त्यांना दिसला. चंद्रगुप्तला पाहून नंद राजाची मुलगी त्याच्या रूपावर मुग्ध झाली. आपल्या मुलीचा मानस जाणून नंद राजा तिला म्हणाला–"बाळे, जर कां तुला लग्न करावयाचे असेल तर काही संकट कोसळणार नाही."

आपल्या वडिलांचे बोलणे ऐकल्यावर ती वडिलांच्या रथातून उतरली व चंद्रगुप्तच्या रथात जाऊन बसली तेवढ्यात चंद्र-गुप्तच्या रथाच्या चाकाच्या नऊ आऱ्या फटाफट तुटल्या. हा अपशकून आहे असे चंद्रगुप्तला वाटले व त्याने दुर्धराचा स्विकार करण्याची शंका घेतली. परंतु चाणक्यने त्याला सांगितले–"वत्सा, हा एक शुभ शकुन आहे. ह्याचा अर्थ असा आहे की, तुझ्या वंशातील लोक नऊ पिढ्यांपर्यंत राज्य करतील."

(पुढील अंकी समाप्त)

एके दिवशी बस्त्रा नगरचा सुल्तान अमीर ह्याच्याकडे त्या नगराचा कोत्वाल एका तरुण मुलाला पकडून घेऊन आला व त्याला म्हणाला–"हुजूर, हा एक अट्टलबाज चोर आहे. रात्री जेव्हां मुसळ-धार पाऊस पडत होता. तेव्हां हा चोरी करता ना आमच्या हाती सांपडला.

अमीरने त्या तरूण मुलाकडे थोडे रागाने पाहिले व दुसऱ्या क्षणी त्याला मोठे आश्चर्य वाटू लागले. कारण त्याला पहाताच तो तरूण चोर असावा असे कोणतेच लक्षण त्याच्याकडे पाहून वाटत नव्हते. तो तर खूप सज्जन वाटत होता.

"काय रे तू काय त्या घरात चोरी करण्याकरीता घुसला होतास कां?" अमीरने त्या तरुणाला विचारले.

"हो, सरकार!" त्याने विनयतापूर्वक उत्तर देत म्हटले.

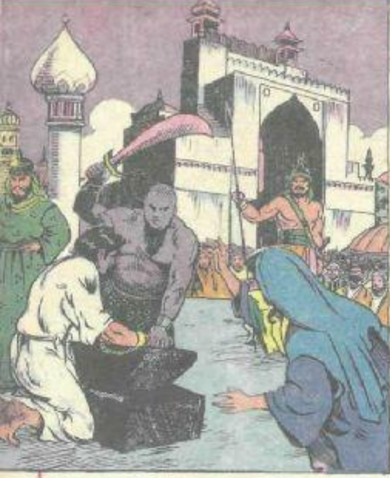
"तर मग तुला माहीत आहे, तुझ्या अपराधाची कोणती शिक्षा होते. हे दोन्ही हात कापले जातात." अमीर म्हणाला.

तो तरुण मान डोलावून गप्प राहुला. अमीरला वाटले की, त्या तरुणाला आपण निर्दोष आहोत. असे सांगणे बरोबर वाटत नसावे. तेव्हां तो कोत्वालाला म्हणाला–"ठिक आहे. ह्याला तुरुंगात बंद करून टाका. उद्या ह्याला शिक्षा देण्यात येईल."

त्या दिवशी रात्री जेव्हां अमीर त्या तुरुगांच्या वाटेने चालत जात होता. तेव्हां त्याला मधूर आवाजात कोणीतरी गाणे म्हणत असल्याचे ऐकू आले. त्या आवाजाच्या रोखाने तो गेला. तेव्हां ज्या तरुणाला उद्या शिक्षा देण्यात येणार होती तोच तरुण मधूर आवाजात गात होता.

अमीर त्याच्या जवळ जात त्याला म्हणाला–"अरे, माझ्या मनातून वाटत आहे

Restore 127

की, तू चोर नाहीस. उद्या तुझे हात कापून टाकण्याकरीता तुला वधस्तंभाकडे नेण्यात येईल. तेव्हां सर्वजनते समोर मी परत एकदा तुला प्रश्न करेन तेव्हां तू असे सांग की मी त्या श्रीमंत माणसाच्या घरात चोरी करण्याकरीता नाही तर दुसऱ्या काही कामा करीता गेलो होतो. तेव्हां त्या चुकीची शिक्षा म्हणून एक महिनाभर तुरूंगवास भोगून तुला सुटका मिळेल.

"सरकार आपल्या उपकाराचा मी अत्यंत ऋणी आहे." त्या तरुणाने उत्तर देत म्हटले.

सुलतानाला वाटले की तो तरुण आपल्या शब्दाचा मान राखेल. नगरवासियाना जेव्हां समजले की चोराला उद्या दण्ड देण्यात येणार आहे तेव्हां प्रचंड संख्येने सर्वजण वधस्तंभापाशी उपस्थित झाले. अमीर व इतर अधिकारी उंचावर बसलेले होते. शिपायांनी त्याला पकडून आणले.

अमीरने मोठ्या आवाजात त्या तरुणाला विचारले-"तू त्या घरात चोरी करण्या करीता गेला नव्हतास कोणाला तरी ओळखीच्या माणसाला भेटायला गेला होतास मी म्हणतो ते खरे आहे नां?"

"सरकार, माफ करा माझे कोणतेही जरूरीचे काम नव्हते." त्याने उत्तर दिले.

ते उत्तर ऐकून अमीर संतापला त्याला शिक्षेपासून मुक्त करण्याचा त्याचा सारा खटाटोप व्यर्थ गेला. त्यामुळे त्याने मनांत असा विचार केला की, हा कोणी एक मूर्ख माणूस असावा.

"ठिक आहे! ह्याचे दोन्ही हात कापून टाका" अमीरने शिपायांना आज्ञा दिली.

एक शिपायी तलवार घेऊन त्याच्या जवळ आले तितक्यात त्या गावकऱ्यांच्या गर्दीतून एक तरुणी धावत पळत वधस्तंभापाशी आली व त्या शिपायी व त्या तरुणाच्या मध्यभागी येत गंभीर आवाजात बोलू लागली. तुम्ही पाहिजे तर माझे हात कापावे हा तरुण निरपराधी आहे.

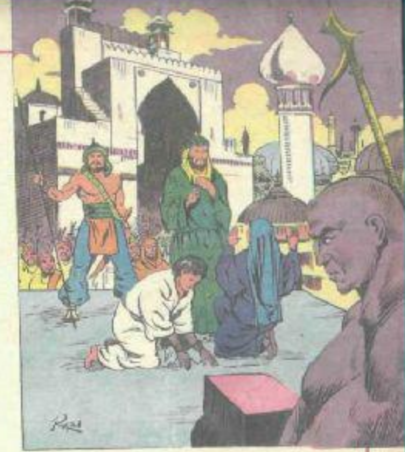
अमीरने त्या शिपायाला दूर जाण्याची आज्ञा केली व त्याच्या डोळ्यात पाणी

आलेल्या तरुणीला विचारले-"तुला खरे काय घडले ते माहीत आहे तू सांगू शकतेस कां?"

त्यावर त्या तरुणीने डोळे पुसत सांगितले-"सरकार, काही वर्षापूर्वी आमचे कुटुंब बस्त्रा शहरात नाही तर दुसऱ्या शहरात रहात होते. त्यावेळी आमच्या घरासमोर एका श्रीमंत माणसाचे घर होते. हा तरुण त्याच श्रीमंत माणसाचा मुलगा आहे. त्या कुटुंबाशी आमचे चांगले सलोख्याचें संबंध होते. त्यामुळे आमच्या कडील मोठ्या माणसांच्या मनात माझे लग्न त्याच्याशी करून द्यावे असे होते.

परंतु काही कारणांमुळे आम्ही ते शहर सोडून बस्त्रा शहरात आलो व आमचे कुटुंब येथेच स्थाईक झाले व पुढे त्या तरुणाचे वडील निर्धन झाले व आमचे येणे जाणे सुद्धा बंद झाले.

हा तरुण दोन दिवसापूर्वी काही कामास्तव बस्त्रा नगरात आला होता. रात्री जेव्हां हा रहात असलेल्या धर्मशाळेत परत जात होता. तेव्हां अचानक आलेल्या पावसामुळे त्याने जवळच असलेल्या एका घराचा आसरा घेतला त्याला माहीत नव्हते की हे घर पूर्वी शेजारी असलेल्या तरुणीचे आहे. त्यामुळे तो पायऱ्या चढून वर गच्चीत येऊन पोहोचला. परंतु विजेच्या प्रकाशात तो गच्चीत उभा असलेला मी

ओळखला व दार उघडून त्याला आत घेतले व खोलीत नेले. त्याला अंग कोरडे करण्याकरीता एक वस्त्र दिले. त्यावेळी आमच्या घरातील सर्व लोक झोपलेले होते.

आम्ही नंतर तासभर इकडच्या तिकडच्या गप्पागोष्टी केल्या. मी त्याला सांगितले की, माझे लग्न एका श्रीमंत घराण्यातील मुलाबरोबर निश्चित झाले आहे व त्या मुलाचा बाप आता आमच्या घरातच झोपलेला आहे.

त्यावर तो तरुण स्मित करीत मला म्हणाला-"ह्या अशा अर्ध रात्री मी तुझ्या खोलीत आहे हे जर कां सर्वांना समजले तर माहीत आहे ह्याचा परिणाम काय

होईल. ते लोक काय काय आपल्या दोघां-बद्दल गैर समज करून घेतील?"

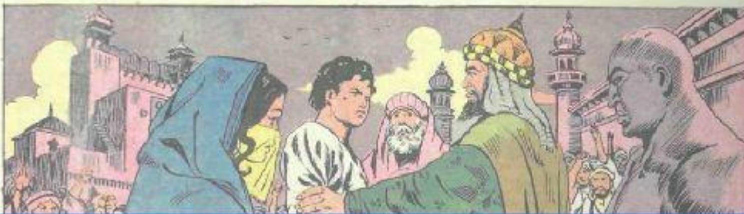
त्याला उत्तर देण्याकरीता मी झटक्यात म्हटले–"आणि खरेच संयोगाने जर आमच्या घरातील कोणी तुला पाहिले नां तर मी चटकन " चोर! चोर! "म्हणून ओरडीन आणि माझी अब्रु वाचविण्यासाठी तुम्हांलाही ती गोष्ट मान्य करावी लागेल की तू चोर आहेस. कबूल आहे तुला."

थोड्यावेळाने पाऊस पडणे बंद झाले व तो तरुण परत जावयास निघाला. त्याला पाहून एक नोकर जोरात ओरडला– "चोर! चोर! पकडा त्याला."

त्या आवाजाने झोपलेले सर्वजण जागे झाले व त्या पळून जात असलेल्या तरुणाला त्यानी पकडले. माझ्या आईवडीलांनी त्याला पहाताच ओळखले की तो कोण आहे? तरी सुद्धा त्यांनी असा विचार केला व गप्प राहीले की, आपले होणारे संबंधी माझ्या चारित्रावर शंका करतील. हा सविस्तर समाचार ऐकून अमीरने रूमालाने डोळे पुसले व गर्दीतल्या सर्वा लोकांना उद्देशून म्हटले–"हा तरूण अत्यंत साहसी ईमानदार आहे. एका भोळ्या तरुणीच्या चारित्र्यावर कोणत्याही प्रकारचा कलंक लागू नये म्हणून हा आपले दोन्ही हात कापून घ्यावयास तयार झाला. खरा त्याग हाच आहे. माझी जर कोणी मुलगी असती तर नक्की तिचे लग्न मी ह्याच्याशी करून त्याला माझा जावई करून घेतले असते."

त्याचवेळी त्या गर्दीतून त्या तरुणीचे वडील सुलतानाच्या जवळ येत म्हणाले– "हुजुर, कृपाकरून माझ्या मुलीचे लग्न ह्या तरुणा बरोबर लावून द्या. मी हा तरूण कोण हे महित असून लपविले. त्यामु मी शरमिंदा झालो आहे.

ते ऐकताच सुलतान अमीर खदखदून हसू लागला. सर्व लोंकानी टाळ्या वाजवून आपला आनंद प्रकट केला. त्याच दिवशी अमीरने त्या दोघां तरुण तरुणीचे लग्न मोठ्या थाटामाटात लावून दिले.

स्कॉटलॅण्डचा जंगली रानमांजर

स्कॉटलॅण्डच्या उंच उंच डोंगरामुळे व निर्जन दऱ्याखोऱ्यांमुळे तेथील जंगली श्वापदांना स्वतःचा आहार शोधण्याकरीता त्यांचा चांगलाच उपयोग होतो. त्या कारणांमुळे इंग्लिश बेटामधे कधी न दिसणारी जंगली रानमांजरे स्कॉटलॅण्डच्या त्या दऱ्याखोऱ्यांतून आपले वास्तव्य करून आहेत. मानवांकडून संहार न होणाऱ्या अशा खडकाळ प्रदेश दऱ्याखोऱ्या नदि-नाले असलेल्या ठिकाणी येथे सध्या हि रानमांजरे आपले रहाते ठिकाण करून आहेत.

कोण्या एका काळी ब्रिटन मध्ये अधिक संख्येने दिसणारी हि रानमांजरे सध्याच्या परिस्थितीत मानव संहारामुळे उत्तरेकडे निघून गेली आहेत.

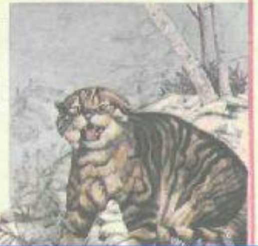
हि जंगली रानमांजरे साधारण मांजरी पेक्षा आकारांनी थोडी मोठी दिसतात. वाघाची पिल्ले असतात त्या आकाराची. त्यांचा रंग भूरकट जांभळ असतो. उंच पाय, केसाळ शरिर, चतुरस्त्र आकाराच्या डोक्याच्या दिसणाऱ्या ह्या मांजरांना तीन चतुर्थांश मीटर लांब शेपटी असते व त्या शेपटीला चारी बाजूने गोल गोल चारपाच झालरी असतात.

हि मांजरे झाडांच्या ढोलींत किंवा दाडांच्या कपारीत रहातात. स्वतःच्या आहारासाठी मोठ्या कुशलतेने हि मांजरे आपले सावज शोधतात. दिवस असो अगर रात्र रानमांजर एक-एकटेच आपली शिकार करतात. ससे उंदीर कबुतरे ह्यांची मोठ्या सावधतेने वाट पहात रहातात. व नजरेत आल्याबरोबर एका ढांगेत उडी मारून पकडतात. जेव्हां खाद्य मिळत नाही त्यावेळेस हि मांजरे नदीतील मासे डुबकी मारून पकडून खातात. ह्यांचीवर्षभरात फक्त एकदाच वसंतऋतुमध्ये गर्भधारणा होते.

धिप्पाड व टोकदार नखांमुळ नेहमी भयंकर दिसणारी हि जंगली रानमांजरे जर पकडून नेऊन पाळली तरी त्यांना पाळणे शक्य होत नाही. कारण लहान पिल्लांपासून पिजऱ्यात बंद करून ठेवलेल्या ह्या रानमांजराना जर खायला घालू लागले तरी ते खायला घालणाऱ्यांचा हात चावतात.

कोण्या काळी माणसे ह्या जंगली रानमांजराची शिकार करून त्यांना खात असत हळूहळू त्यांची सध्याची संख्या घटत आहे. त्यामुळे आता त्यांच्या संरक्षणा करीता काही सोई करणे चालू आहे. त्याच बरोबर हि मांजरे झाडांना नष्ट करणाऱ्या खारींना मारून त्यांची संख्या न वाढवण्याकरीता नियंत्रण करीत असतात.

Fullscreen 127 64 / 68

चांदोबा

मनोरंजनाबरोबर ज्ञानवृद्धी करणारे खास असे एकमेव मासिक

* चांदोबा आपल्याला पुराणातील व साहित्यातील उत्कृष्ट असे पैलू दाखवून देतो.
* योग्य तो दृष्टीकोन ठेऊन उभ्या जगतातील अद्‌भुत व काव्य कथा सरळ शुद्ध शैलीत प्रस्तुत करतो.
* हलकेफुलके हास्य निर्माण करणाऱ्या व ज्ञानात भर पाडणाऱ्या व मनोरंजन करणाऱ्या अशा सुंदर गोष्टींचा संग्रह आपल्याला सादर करतो.
* आपल्याला पुराणातील गोष्टींचे वेचक ज्ञान प्राप्त करून देतो.
* हास्यपूर्ण प्रसंग व ज्ञानबोध करणारी शिर्षके याने आपल्या वाचकांचा उत्साह द्विगुणीत करतो.
* चांदोबा ह्या मासिकाने केवळ आपल्याच जीवनात नाही. तर आपल्या अनेक बंधु-भगिनी व मित्र-मैत्रिणी ह्यांच्याही जीवनात आपले स्थान पक्के केले आहे. त्यामुळे आपण आपल्या अत्यंत जवळच्या मित्रांना चांदोबा भेट द्या.

लहानांचे हे मासिक मोठ्यांच्या आनंदात सुद्धा भर घालते.

इंग्रजी, हिंदी, मराठी, तेलुगु, कानडी, तामिळ, गुजराथी, मल्याळम्, बंगाली, उडिया पंजाबी, असामी व संस्कृत

ह्या तेरा भाषांमध्ये चांदोबा छापला जातो. जो चांदोबा आपणास पाहिजे असेल त्याचे आजच वर्गणीदार व्हा.

वार्षिक वर्गणी : ३०-०० रु.

आपल्याला कोणत्या भाषेतील चांदोबा पाहिजे आहे ह्याचा उल्लेख करून खालील पत्त्यावर आपली वर्गणी पाठवा.

फोटो जोडनावे चढाओढ :: पारितोषिक रु. ५०

या फोटोंची जोडनावे मे १९८६ अंकात जाहीर केली जातील.

M. Natarajan

M. Natarajan

★ या फोटोंची युक्त जोडनावे एकेकाच शब्दात किंवा छोटया वाक्यांत असली पाहिजेत. ★ जोडनावे मार्च महिन्याच्या २० तारखेच्या आंत आमच्या पत्त्यावर पोंचती झाली पाहिजेत ★ आमच्याकडे आलेल्या जोडनावांत सर्वोत्तम ठरतील (दोन्ही जोडनावे धरून) त्यांना रु. ५० चे पारितोषिक दिले जाईल. ★ जोडनावे पोस्टकार्डावर लिहून चांदोबा फोटो चढाओढ, वडपळणी, मद्रास - २६ या पत्त्यावर पाठवावीत.

जानेवारी महिन्याच्या चढाओढीचा निकाल

पहिला फोटो : प्रसन्नतेने बघते माता, बालमुखीचे हास्य निरागस !

दुसरा फोटो : जवळी घ्यावे वाटे बघता, बाळ असें हे लोभस गोंडस !!

नांव : कमलाकर कुलकर्णी, वकीलपुरा, मु. पो. चांदूर, जि. अमरावती, पिन ४४४ ७०४

तुम्हाला माहित आहे का ? उत्तरे :

१. मलगासे (मडगास्कर). २. सिसली. ३. क्रिस्टान डाकुन्हा. ४. ३०० पेक्षा जास्ती ५. ६२०६ बेटे.